

200

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI¹⁾

z dnia 28 lutego 2008 r.

w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Program rolnośrodowiskowy” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007—2013

Na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. Nr 64, poz. 427) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa szczegółowe warunki i tryb przyznawania, wypłaty oraz zwracania pomocy finansowej w ramach działania „Program rolnośrodowiskowy”, zwanej dalej „płatnością rolnośrodowiskową”, objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007—2013, zwanym dalej „Programem”, w tym:

- 1) tryb składania wniosków o przyznanie płatności rolnośrodowiskowej;
- 2) szczegółowe wymagania, jakim powinny odpowiadać wnioski o przyznanie płatności rolnośrodowiskowej;
- 3) przypadki, w których następcą prawnym wnioskodawcy albo przejmujący posiadanie gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, zwanego dalej „gospodarstwem rolnym”, lub jego części, lub wszystkich zwierząt ras lokalnych objętych zobowiązaniem rolnośrodowiskowym, zwanych dalej „stadem zwierząt ras lokalnych”, może, na swój wniosek, wstąpić do toczącego się postępowania na miejsce wnioskodawcy, oraz warunki i tryb wstąpienia do tego postępowania;
- 4) przypadki, w których następcy prawnemu beneficjenta albo przejmującemu posiadanie gospodarstwa rolnego lub jego części, lub stada zwierząt ras lokalnych może być przyznana płatność rolnośrodowiskowa, oraz warunki i tryb przyznania tej płatności;
- 5) kategorie siły wyższej i wyjątkowe okoliczności, inne niż wymienione w przepisach rozporządzenia Komisji (WE) nr 1974/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz. Urz. UE L 368 z 23.12.2006, str. 15, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1974/2006”, w przypadku wystąpienia których nie jest wymagany zwrot pomocy.

§ 2. 1. Płatność rolnośrodowiskową przyznaje się rolnikowi w rozumieniu art. 2 lit. a rozporządzenia Rady (WE) nr 1782/2003 z dnia 29 września 2003 r. ustanawiającego wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiającego określone systemy wsparcia dla rolników oraz zmieniającego rozporządzenia (EWG) nr 2019/93, (WE) nr 1452/2001, (WE) nr 1453/2001, (WE) nr 1454/2001, (WE) nr 1868/94, (WE) nr 1251/1999, (WE) nr 1254/1999, (WE) nr 1673/2000, (EWG) nr 2358/71 i (WE) nr 2529/2001 (Dz. Urz. UE L 270 z 21.10.2003, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 40, str. 269, z późn. zm.), zwanemu dalej „rolnikiem”, jeżeli:

- 1) został mu nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, zwany dalej „numerem identyfikacyjnym”;
- 2) łączna powierzchnia posiadanych przez niego działek rolnych w rozumieniu przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, na których jest prowadzona działalność rolnicza w rozumieniu art. 2 lit. c rozporządzenia wymienionego we wprowadzeniu do wyliczenia, zwanych dalej „działkami rolnymi”, wynosi co najmniej 1 ha;
- 3) realizuje 5-letnie zobowiązanie rolnośrodowiskowe, o którym mowa w art. 39 rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz. Urz. UE L 277 z 21.10.2005, str. 1, z późn. zm.), zwane dalej „zobowiązaniem rolnośrodowiskowym”, obejmujące wymogi wykraczające ponad podstawowe wymagania, w ramach określonych pakietów i ich wariantów, zgodnie z planem działalności rolnośrodowiskowej;
- 4) spełnia warunki przyznania płatności rolnośrodowiskowej w ramach określonych pakietów lub ich wariantów określone w rozporządzeniu.

2. Plan działalności rolnośrodowiskowej sporządza się przy udziale podmiotu prowadzącego działalność w zakresie doradzania odnośnie do sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania płatności rolnośrodowiskowej, zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 35 ust. 3 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego

¹⁾ Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi kieruje działem administracji rządowej — rozwój wsi, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz. U. Nr 216, poz. 1599).

na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, zwanej dalej „ustawą”, na formularzu udostępnionym przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, zwaną dalej „Agencją”. Zawartość planu działalności rolnośrodowiskowej określa załącznik nr 1 do rozporządzenia.

§ 3. Podstawowymi wymaganiami, o których mowa w § 2 ust. 1 pkt 3, są:

- 1) normy w rozumieniu przepisów o płatnościach do gruntów rolnych i płatności cukrowej;
- 2) wymogi podstawowe w zakresie zarządzania, o których mowa w art. 4 i w załączniku nr III do rozporządzenia wymienionego w § 2 ust. 1 we wprowadzeniu do wyliczenia;
- 3) minimalne wymogi dotyczące stosowania nawozów i środków ochrony roślin, o których mowa w art. 39 ust. 3 rozporządzenia wymienionego w § 2 ust. 1 pkt 3, wymienione w załączniku nr 2 do rozporządzenia;
- 4) inne odpowiednie wymogi obowiązkowe, o których mowa w art. 39 ust. 3 rozporządzenia wymienionego w § 2 ust. 1 pkt 3, wymienione w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 4. 1. Zobowiązanie rolnośrodowiskowe jest realizowane w ramach co najmniej jednego z następujących pakietów:

- 1) Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone;
- 2) Pakiet 2. Rolnictwo ekologiczne;
- 3) Pakiet 3. Ekstensywne trwałe użytki zielone;
- 4) Pakiet 4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000;
- 5) Pakiet 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000;
- 6) Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie;
- 7) Pakiet 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie;
- 8) Pakiet 8. Ochrona gleb i wód;
- 9) Pakiet 9. Strefy buforowe.

2. Rolnik realizujący zobowiązanie rolnośrodowiskowe powinien:

- 1) zachować występujące w gospodarstwie rolnym i określone w planie działalności rolnośrodowiskowej trwałe użytki zielone oraz elementy krajobrazu rolniczego nieużytkowane rolniczo, tworzące ostoję dzikiej przyrody;
- 2) prowadzić, na formularzu udostępnionym przez Agencję, rejestr działalności rolnośrodowiskowej

zawierający wykaz wypasów zwierząt oraz działań agrotechnicznych, w tym zastosowania nawozów i wykonania zabiegów przy użyciu środków ochrony roślin, przy czym rejestr ten, w odniesieniu do zastosowania nawozów mineralnych, prowadzi się dla całego gospodarstwa rolnego;

3) przestrzegać innych wymogów określonych dla danego pakietu lub wariantu.

3. Wymogi dla poszczególnych pakietów i ich wariantów określa załącznik nr 3 do rozporządzenia.

§ 5. 1. Zobowiązanie rolnośrodowiskowe nie może ulec zmianie w trakcie jego realizacji, chyba że zmiana ta polega na:

- 1) zwiększeniu powierzchni użytków rolnych, na których to zobowiązanie jest realizowane;
- 2) zmniejszeniu albo zwiększeniu powierzchni użytków rolnych, na których to zobowiązanie jest realizowane, na skutek:
  - a) zmiany miejsca uprawy roślin w ramach wariantu pierwszego, drugiego lub trzeciego pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 6,
  - b) przemiennego stosowania wsiewek poplonowych lub międzyplonów na różnych działkach rolnych w ramach pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 8;
- 3) dodaniu pakietu lub wariantu do tego zobowiązania;
- 4) zamianie wariantów pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 2 lub pkt 8.

2. W przypadku zmiany zobowiązania rolnośrodowiskowego jest wymagana zmiana planu działalności rolnośrodowiskowej, z tym że jeżeli zmiany zobowiązania rolnośrodowiskowego, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lub 3, nastąpiły nie wcześniej niż od trzeciego roku realizacji tego zobowiązania, opracowuje się nowy plan działalności rolnośrodowiskowej, a zmienione zobowiązanie realizuje się przez okres 5 kolejnych lat zgodnie z nowym planem. Do zmiany planu działalności rolnośrodowiskowej stosuje się odpowiednio przepis § 2 ust. 2.

3. Zmianę zobowiązania rolnośrodowiskowego zgłasza się kierownikowi biura powiatowego Agencji we wniosku o przyznanie płatności rolnośrodowiskowej na rok, w którym rolnik realizuje zmienione zobowiązanie rolnośrodowiskowe.

§ 6. Płatność rolnośrodowiskowa może być przyznana w ramach dowolnej liczby pakietów, z tym że:

- 1) pakiet wymieniony w § 4 ust. 1 pkt 2 nie może być realizowany równocześnie z pakietem wymienionym w § 4 ust. 1 pkt 1 lub 8;
- 2) pakiety wymienione w § 4 ust. 1 pkt 3—5 nie mogą być realizowane równocześnie na tych samych użytkach rolnych.

§ 7. Płatność rolnośrodowiskowa w ramach pakietu wymienionego w § 4 ust. 1:

- 1) pkt 1 — może być przyznana, jeżeli pakiet ten jest realizowany na obszarze całego gospodarstwa rolnego;
- 2) pkt 2 — może być przyznana, jeżeli rolnik prowadzi produkcję rolną zgodnie z:
  - a) przepisami o rolnictwie ekologicznym i przepisami rozporządzenia Rady (EWG) nr 2092/91 z dnia 24 czerwca 1991 r. w sprawie produkcji ekologicznej produktów rolnych oraz znakowania produktów rolnych i środków spożywczych (Dz. Urz. WE L 198 z 22.07.1991, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 39, z późn. zm.) oraz przepisami wydanyymi w trybie tego rozporządzenia, w szczególności w zakresie uprawy roślin,
  - b) najlepszą wiedzą i kulturą rolną, przy zachowaniu należytej dbałości o stan fitosanitarny roślin i ochronę gleby;
- 3) pkt 4 i 5 — może być przyznana, jeżeli rolnik posiada dokumentację przyrodniczą stanowiącą szczegółową charakterystykę danego siedliska przyrodniczego lub siedliska łąkowego ptaków, sporządzoną przez podmiot, o którym mowa w § 2 ust. 2, w roku poprzedzającym rok rozpoczęcia realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego w ramach określonych wariantów tych pakietów, na formularzu udostępnionym przez Agencję;
- 4) pkt 6:
  - a) w ramach wariantu trzeciego — może być przyznana, jeżeli rolnik rozmnaża nasiona roślin na podstawie nieodpłatnej umowy z jednostką badawczo-rozwojową, koordynującą lub realizującą zadania w zakresie ochrony zasobów genetycznych, określającej powierzchnię, na której są uprawiane rośliny przeznaczone na rozmnażanie nasion, oraz powierzchnię gruntów ornych stanowiących strefę ochronną tych roślin (otuliny), przy czym powierzchnia otuliny nie może być większa od powierzchni, na której są uprawiane rośliny przeznaczone na rozmnażanie nasion,
  - b) w ramach wariantu czwartego — może być przyznana, jeżeli rolnik posiada sad, w którym znajduje się co najmniej 12 drzew mających nie mniej niż 15 lat, z co najmniej 4 gatunków lub odmian, przy czym korony tych drzew znajdują się na wysokości co najmniej 120 cm, a obwód ich pni na wysokości około 1 m jest nie mniejszy niż 47 cm;
- 5) pkt 7 — może być przyznana, jeżeli rolnik utrzymuje wpisane do księgi hodowlanej krowy, kłaczki, lochy lub matki owiec ras wymienionych w załączniku nr 4 do rozporządzenia, objęte programem ochrony zasobów genetycznych.

§ 8. Płatność rolnośrodowiskowa jest przyznawana do:

- 1) działek rolnych — w przypadku pakietów wymienionych w § 4 ust. 1 pkt 1—6 i 8;
- 2) krów, kłaczki, lochy lub matek owiec ras wymienionych w załączniku nr 4 do rozporządzenia — w przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 7;
- 3) stref buforowych — w przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 9.

§ 9. 1. W przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 1 płatność rolnośrodowiskowa jest przyznawana do działek rolnych użytkowanych jako grunty orne.

2. W przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 2 płatność rolnośrodowiskowa jest przyznawana do działek rolnych użytkowanych jako:

- 1) grunty orne, na których są uprawiane rośliny z gatunków wymienionych w załączniku nr 4 do rozporządzenia — w przypadku wariantu pierwszego, drugiego, piątego, szóstego, siódmego, ósmego, dziewiątego, dziesiątego, jedenastego i dwunastego;
- 2) trwałe użytki zielone, na których są uprawiane rośliny z gatunków wymienionych w załączniku nr 4 do rozporządzenia — w przypadku wariantu trzeciego i czwartego;
- 3) sady, w których są uprawiane drzewa lub krzewy z gatunków wymienionych w załączniku nr 4 do rozporządzenia, jeżeli:
  - a) wszystkie uprawiane drzewa spełniają wymagania dotyczące wysokości i grubości elitarnego i kwalifikowanego materiału szkółkarskiego, określone dla drzewek owocowych w przepisach w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących wytwarzania oraz jakości materiału siewnego,
  - b) wszystkie uprawiane krzewy są ukorzenione i spełniają wymagania dotyczące średnicy elitarnego i kwalifikowanego materiału szkółkarskiego, określone dla krzewów jagodowych w przepisach w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących wytwarzania oraz jakości materiału siewnego— w przypadku wariantu dziewiątego, dziesiątego, jedenastego i dwunastego.

3. W przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 3 płatność rolnośrodowiskowa jest przyznawana do działek rolnych użytkowanych jako trwałe użytki zielone.

4. W przypadku pakietów wymienionych w § 4 ust. 1 pkt 4 i 5 płatność rolnośrodowiskowa jest przyznawana do działek rolnych:

- 1) użytkowanych jako trwałe użytki zielone, na których występują:
  - a) siedliska łąkowe ptaków z gatunków wymienionych w załączniku nr 4 do rozporządzenia — w przypadku wariantu pierwszego tych pakietów,

b) zbiorowiska roślinne wykazujące cechy jednostek fitosocjologicznych i siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku nr 4 do rozporządzenia — w przypadku pozostałych wariantów tych pakietów;

2) położonych:

- a) poza obszarem Natura 2000 w rozumieniu przepisów o ochronie przyrody — w przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 4,
- b) na obszarze Natura 2000 — w przypadku pakietu, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 5.

5. W przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 6 płatność rolnośrodowiskowa jest przyznawana do działek rolnych użytkowanych jako:

- 1) grunty orne, na których są uprawiane rośliny odmian miejscowych, wpisanych do rejestru odmian prowadzonego na podstawie przepisów o nasiennictwie, zwanego dalej „krajowym rejestrem”, lub rośliny gatunków wymienionych w załączniku nr 4 do rozporządzenia — w przypadku wariantu pierwszego i drugiego;
- 2) grunty orne, na których są uprawiane rośliny przeznaczone na rozmnażanie nasion na podstawie nieodpłatnej umowy z jednostką badawczo-rozwojową, koordynującą lub realizującą zadania w zakresie ochrony zasobów genetycznych, oraz grunty orne będące otuliną — w przypadku wariantu trzeciego;
- 3) sady, w których są uprawiane drzewa odmian wymienionych w załączniku nr 4 do rozporządzenia lub odmian tradycyjnie uprawianych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed 1950 r., jeżeli drzewa te rosną na co najmniej 60 % powierzchni sadu — w przypadku wariantu czwartego.

6. W przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 8 płatność rolnośrodowiskowa jest przyznawana do działek rolnych użytkowanych jako grunty orne, na których są uprawiane rośliny:

- 1) jako wsiewka poplonowa — w przypadku wariantu pierwszego;
- 2) ozime jako międzyplon ozimy — w przypadku wariantu drugiego;
- 3) jare jako międzyplon ścierniskowy — w przypadku wariantu trzeciego.

§ 10. Płatność rolnośrodowiskowa jest przyznawana do działek rolnych, których łączna powierzchnia wynosi:

- 1) nie więcej niż:
  - a) 5 ha — w przypadku wariantu dziesiątego pakietów wymienionych w § 4 ust. 1 pkt 4 i 5,
  - b) 0,3 ha — w przypadku wariantu trzeciego pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 6,
  - c) 0,4 ha — w przypadku wariantu czwartego pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 6;

2) nie mniej niż:

- a) 0,3 ha — w przypadku wariantu pierwszego pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 6, w odniesieniu do upraw rolniczych,
- b) 0,15 ha — w przypadku wariantu pierwszego pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 6, w odniesieniu do upraw warzywnych,
- c) wielkość powierzchni plantacji nasiennych roślin rolniczych wymagana przy wytwarzaniu materiału siewnego kategorii kwalifikowany na podstawie przepisów o nasiennictwie — w przypadku wariantu drugiego pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 6.

§ 11. Płatność rolnośrodowiskowa nie przysługuje do działek rolnych za realizację zobowiązania rolnośrodowiskowego w ramach określonych pakietów lub ich wariantów, jeżeli wymogi tych pakietów lub wariantów są objęte programami działań mającymi na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych na obszarach szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu, zgodnie z przepisami Prawa wodnego.

§ 12. 1. Płatność rolnośrodowiskowa może być przyznana do krów, kłaczy, loch lub matek owiec, jeżeli ich stan średnioroczny w stadzie wynosi co najmniej:

- 1) 4 krowy;
- 2) 2 kłacze;
- 3) 5 matek owiec rasy olkuskiej albo 10 matek owiec pozostałych ras, przy czym liczba maciorek przypadających na 1 tryka nie może przekraczać 30 sztuk;
- 4) 10 loch rasy puławskiej;
- 5) 8 loch rasy złotnickiej białej, a w przypadku stada objętego programem ochrony zasobów genetycznych przed dniem 1 stycznia 2006 r. — 6 loch;
- 6) 8 loch rasy złotnickiej pstrej, a w przypadku stada objętego programem ochrony zasobów genetycznych przed dniem 1 stycznia 2006 r. — 3 lochy.

2. Płatność rolnośrodowiskowa przysługuje do nie więcej niż 70 loch stada podstawowego rasy puławskiej lub 100 loch rasy złotnickiej białej, lub 100 loch rasy złotnickiej pstrej, utrzymywanych w jednym stadzie.

§ 13. 1. Wysokość płatności rolnośrodowiskowej w danym roku ustala się jako iloczyn stawek płatności na:

- 1) hektar użytku rolnego i powierzchni działek rolnych lub
- 2) sztukę zwierzęcia i średniorocznego stanu krów, kłaczy, loch i matek owiec, lub
- 3) metr bieżący strefy buforowej i długości tej strefy.

2. Wysokość stawek płatności, o których mowa w ust. 1, dla poszczególnych pakietów i ich wariantów określa załącznik nr 5 do rozporządzenia.

3. W przypadku realizacji więcej niż jednego pakietu na tych samych użytkach rolnych, wysokość płatności rolnośrodowiskowej ustala się jako sumę kwot przysługujących za realizację tych pakietów.

4. Średnioroczny stan krów, kłaczy, loch i matek owiec ustala się co 12 miesięcy, począwszy od dnia 1 marca, dla każdej rasy oddzielnie, jako iloraz sumy liczby krów, kłaczy, loch i matek owiec w każdym miesiącu obliczanej przez okres 11 miesięcy i liczby tych miesięcy. Liczbę krów w każdym miesiącu ustala się na dzień przeprowadzonego próbnego udoju, a liczbę kłaczy, loch i matek owiec ustala się na pierwszy dzień każdego miesiąca.

§ 14. 1. W przypadku pakietów wymienionych w § 4 ust. 1 pkt 1, 2 i 8 płatność rolnośrodowiskowa jest przyznawana w wysokości:

- 1) 100 % stawki płatności — za powierzchnię od 0,1 ha do 100 ha;
- 2) 50 % stawki płatności — za powierzchnię powyżej 100 ha do 200 ha;
- 3) 10 % stawki płatności — za powierzchnię powyżej 200 ha.

2. W przypadku wariantu pierwszego pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 3 płatność rolnośrodowiskowa jest przyznawana w wysokości:

- 1) 100 % stawki płatności — za powierzchnię od 0,1 ha do 10 ha;
- 2) 75 % stawki płatności — za powierzchnię powyżej 10 ha do 50 ha;
- 3) 50 % stawki płatności — za powierzchnię powyżej 50 ha do 100 ha;
- 4) 10 % stawki płatności — za powierzchnię powyżej 100 ha.

3. Przy obliczaniu wysokości płatności rolnośrodowiskowej uwzględnia się kolejno działki rolne, dla których obowiązują stawki płatności — od najwyższej do najniższej.

§ 15. 1. W przypadku gdy średnioroczny stan krów, kłaczy, loch lub matek owiec jest niższy niż zadeklarowany w danym roku we wniosku o przyznanie płatności rolnośrodowiskowej, różnicę między wysokością płatności rolnośrodowiskowej wynikającą ze stanu zadeklarowanego a wysokością płatności rolnośrodowiskowej wynikającą ze stanu ustalonego zgodnie z § 13 ust. 4 potrąca się przy obliczaniu płatności rolnośrodowiskowej w kolejnym roku.

2. Jeżeli różnica, o której mowa w ust. 1, dotyczy piątego roku realizacji pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 7, rolnik zwraca część płatności rolno-

środowiskowej w wysokości odpowiadającej tej różnicy, w terminie czterech miesięcy od dnia wypłaty ostatniej płatności rolnośrodowiskowej.

§ 16. 1. W przypadku realizacji pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 4 lub 5, pierwsza płatność rolnośrodowiskowa jest przyznawana w wysokości zwiększonej o kwotę przeznaczoną na refundację kosztów transakcyjnych w rozumieniu art. 27 ust. 10 akapit drugi rozporządzenia nr 1974/2006, dotyczących sporządzenia dokumentacji przyrodniczej, której wysokość nie może przekraczać maksymalnej kwoty określonej w załączniku nr 6 do rozporządzenia.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do kosztów transakcyjnych poniesionych w związku ze zwiększeniem powierzchni użytków rolnych, na których jest realizowane zobowiązanie rolnośrodowiskowe.

§ 17. 1. Wniosek o przyznanie płatności rolnośrodowiskowej, poza elementami podania określonymi w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego, zawiera:

- 1) numer identyfikacyjny wnioskodawcy;
- 2) wskazanie pakietów lub wariantów, które będą realizowane w poszczególnych latach;
- 3) charakterystykę gospodarstwa rolnego;
- 4) oświadczenie o:
  - a) powierzchni działek ewidencyjnych,
  - b) powierzchni i sposobie wykorzystywania działek rolnych,
  - c) liczbie zwierząt ras lokalnych;
- 5) oświadczenia i zobowiązania wnioskodawcy związane z realizacją zobowiązania rolnośrodowiskowego, w tym zobowiązanie do przechowywania planu działalności oraz innych dokumentów dotyczących spełniania warunków przyznania płatności rolnośrodowiskowej lub związanych z tą płatnością przez okres realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego oraz przez okres pięciu lat od dnia jego zakończenia;
- 6) informację o załącznikach dołączanych do wniosku.

2. Wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolnośrodowiskowej i kolejnych płatności rolnośrodowiskowych składa się do kierownika biura powiatowego Agencji, właściwego ze względu na miejsce zamieszkania albo siedzibę rolnika, w terminie określonym do składania wniosków o przyznanie płatności bezpośredniej w rozumieniu przepisów o płatnościach do gruntów rolnych i płatności cukrowej.

3. Wniosek może być wycofany w całości lub w części zgodnie z art. 2 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1975/2006 z dnia 7 grudnia 2006 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2006 w zakresie wprowadzenia procedur

kontroli, jak również wzajemnej zgodności w odniesieniu do środków wsparcia rozwoju obszarów wiejskich (Dz. Urz. UE L 368 z 23.12.2006, str. 74, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1975/2006”, a także mogą być dokonywane zmiany w złożonym wniosku zgodnie z art. 7 i art. 8 ust. 3 tego rozporządzenia.

§ 18. W przypadku złożenia wniosku o przyznanie płatności rolnośrodowiskowej po upływie terminu, płatność ta podlega zmniejszeniu zgodnie z art. 7 rozporządzenia nr 1975/2006.

§ 19. 1. Do wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolnośrodowiskowej lub kolejnych płatności rolnośrodowiskowych — w przypadku dodania nowych pakietów w trakcie realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego lub zwiększenia powierzchni użytków rolnych, na których jest realizowane zobowiązanie rolnośrodowiskowe — dołącza się:

- 1) kopię zgłoszenia, o którym mowa w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o rolnictwie ekologicznym (Dz. U. Nr 93, poz. 898 oraz z 2007 r. Nr 80, poz. 541 i Nr 147, poz. 1033) do upoważnionej jednostki certyfikującej — w przypadku realizacji pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 2;
- 2) dokument potwierdzający zakup kwalifikowanego materiału siewnego odmian miejscowych wpisanych do krajowego rejestru — w przypadku realizacji wariantu pierwszego pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 6;
- 3) kopię umowy na rozmnażanie nasion zawartą z jednostką badawczo-rozwojową, koordynującą lub realizującą zadania w zakresie ochrony zasobów genetycznych — w przypadku realizacji wariantu trzeciego pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 6;
- 4) zaświadczenie wojewody albo dyrektora parku narodowego o zgodności planu działalności rolnośrodowiskowej z planem ochrony dotyczącym rezerwatu przyrody, parku krajobrazowego, parku narodowego lub obszaru Natura 2000, utworzonych na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880, z późn. zm.²⁾), lub na obszarze, o którym mowa w art. 33 ust. 2 tej ustawy, a w przypadku braku planu ochrony — opinię o zgodności planu działalności rolnośrodowiskowej z celami ochrony danego obszaru chronionego — w przypadku realizacji na tych obszarach pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 3, 4 lub 5;
- 5) zaświadczenie, że stado zwierząt ras lokalnych jest objęte programem ochrony zasobów genetycznych, wydane przez podmiot upoważniony do realizacji lub koordynacji działań w zakresie ochrony zasobów genetycznych — w przypadku realizacji pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 7.

2. Do wniosku o przyznanie kolejnych płatności rolnośrodowiskowych dołącza się:

- 1) świadectwo oceny polowej i laboratoryjnej materiału siewnego odmian miejscowych wpisanych do krajowego rejestru, a w przypadku roślin z gatunków wymienionych w załączniku nr 4 do rozporządzenia — informację o wynikach badania, wydane na podstawie przepisów o nasiennictwie — w przypadku realizacji wariantu drugiego pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 6;
- 2) potwierdzenie prowadzenia produkcji nasiennej wystawione przez jednostkę badawczo-rozwojową, koordynującą lub realizującą zadania w zakresie ochrony zasobów genetycznych — w przypadku realizacji wariantu trzeciego pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 6;
- 3) zaświadczenie o średniorocznym stanie zwierząt, do których przysługuje płatność rolnośrodowiskowa, wydane przez podmiot prowadzący księgę hodowlaną albo podmiot prowadzący ocenę wartości użytkowej zwierząt — w przypadku realizacji pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 7.

3. W przypadku realizacji wariantu pierwszego pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 6, do wniosku o przyznanie płatności rolnośrodowiskowej za czwarty rok realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego dołącza się dokument potwierdzający zakup kwalifikowanego materiału siewnego odmian miejscowych wpisanych do krajowego rejestru.

4. W przypadku ostatniego roku realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego w ramach pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 7 zaświadczenie, o którym mowa w ust. 2 pkt 3, składa się w terminie do dnia 30 kwietnia roku, w którym kończy się realizacja tego zobowiązania.

§ 20. 1. Agencja udostępnia rolnikowi, który złożył wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolnośrodowiskowej, mapę jego gospodarstwa rolnego będącą fotograficznym obrazem powierzchni ziemi, uzyskanym ze zdjęć lotniczych lub satelitarnych, z oznaczeniem co najmniej granic i numerów działek ewidencyjnych, na których jest realizowane zobowiązanie rolnośrodowiskowe, oraz granic położonych na obszarze tego gospodarstwa:

- 1) rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, parków narodowych i obszarów Natura 2000, utworzonych na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, oraz obszarów, o których mowa w art. 33 ust. 2 tej ustawy,
- 2) obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu, o których mowa w przepisach Prawa wodnego

— nie później niż ostatniego dnia lutego roku następującego po roku, w którym rolnik złożył wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolnośrodowiskowej.

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2005 r. Nr 113, poz. 954 i Nr 130, poz. 1087 oraz z 2007 r. Nr 75, poz. 493, Nr 176, poz. 1238 i Nr 181, poz. 1286.

2. Rolnik zaznacza na mapie, o której mowa w ust. 1, granice działek rolnych, na których realizuje poszczególne pakiety i warianty objęte zobowiązaniem rolnośrodowiskowym, oraz występujące w jego gospodarstwie rolnym i określone w planie działalności rolnośrodowiskowej trwałe użytki zielone oraz elementy krajobrazu rolniczego nieużytkowane rolniczo, o których mowa w § 4 ust. 2 pkt 1, a następnie dołącza tę mapę do wniosku o przyznanie drugiej płatności rolnośrodowiskowej.

3. W przypadku dodania nowych pakietów w trakcie realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego lub zwiększenia powierzchni użytków rolnych, na których jest realizowane zobowiązanie rolnośrodowiskowe, przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

§ 21. 1. Rolnik realizuje zobowiązanie rolnośrodowiskowe od dnia 1 marca roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolnośrodowiskowej.

2. Kierownik biura powiatowego Agencji wydaje decyzje administracyjne w sprawie przyznania pierwszej i kolejnych płatności rolnośrodowiskowych w terminie od dnia 1 października do dnia 31 grudnia roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie płatności rolnośrodowiskowej.

3. O każdym przypadku niezafatwienia w terminie sprawy dotyczącej przyznania płatności rolnośrodowiskowej kierownik biura powiatowego Agencji zawiadamia rolnika, podając przyczyny zwłoki i wskazując nowy termin zafatwienia sprawy.

4. Pierwszą płatność rolnośrodowiskową wypłaca się w terminie 12 miesięcy od dnia rozpoczęcia realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego, a kolejne płatności — w terminie do ostatniego dnia lutego roku następującego po roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie kolejnej płatności.

§ 22. 1. W razie śmierci wnioskodawcy, rozwiązania osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, przekształcenia wnioskodawcy lub innego zdarzenia prawnego, w wyniku których zaistnieje następstwo prawne, następca prawny wnioskodawcy może wstąpić do toczącego się postępowania w sprawie przyznania płatności rolnośrodowiskowej na miejsce wnioskodawcy, jeżeli objął w posiadanie użytki rolne lub stado zwierząt ras lokalnych, objęte zobowiązaniem rolnośrodowiskowym wnioskodawcy.

2. Wniosek o wstąpienie do toczącego się postępowania w sprawie przyznania płatności rolnośrodowiskowej na miejsce wnioskodawcy składa się w terminie 2 miesięcy od dnia wystąpienia zdarzenia prawnego, w wyniku którego zaistniało następstwo prawne.

3. Następca prawny wnioskodawcy podaje we wniosku, o którym mowa w ust. 2, swój numer identyfikacyjny albo dołącza do tego wniosku kopię wniosku o przyznanie takiego numeru.

4. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, następca prawny dołącza:

- 1) dokument potwierdzający zaistnienie następstwa prawnego;
- 2) zaświadczenie, że stado zwierząt ras lokalnych jest objęte programem ochrony zasobów genetycznych, wydane przez podmiot upoważniony do realizacji lub koordynacji działań w zakresie ochrony zasobów genetycznych — w przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 7.

5. W przypadku następstwa prawnego będącego wynikiem śmierci wnioskodawcy, jeżeli nie zostało zakończone postępowanie sądowe o stwierdzenie nabycia spadku, spadkobierca wnioskodawcy dołącza do wniosku, o którym mowa w ust. 2:

- 1) zaświadczenie sądu o zarejestrowaniu wniosku o stwierdzenie nabycia spadku albo
- 2) kopię wniosku o stwierdzenie nabycia spadku:
  - a) potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez sąd albo
  - b) potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez notariusza albo upoważnionego pracownika Agencji, wraz z potwierdzeniem nadania tego wniosku w polskiej placówce pocztowej operatora publicznego albo kopią tego potwierdzenia poświadczoną za zgodność z oryginałem przez notariusza albo upoważnionego pracownika Agencji.

6. W przypadku, o którym mowa w ust. 5, spadkobierca wnioskodawcy składa prawomocne postanowienie sądu o stwierdzeniu nabycia spadku w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się tego postanowienia.

7. Jeżeli z dokumentów, o których mowa w ust. 4 pkt 1 i ust. 5, wynika, że jest więcej niż jeden następca prawny wnioskodawcy, następca prawny, wstępujący do postępowania w sprawie przyznania płatności rolnośrodowiskowej, dołącza do wniosku, o którym mowa w ust. 2, oświadczenia pozostałych następców prawnych, że wyrażają zgodę na wstąpienie tego następcy prawnego na miejsce wnioskodawcy i przyznanie mu płatności rolnośrodowiskowej.

8. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, następca prawny wnioskodawcy składa do kierownika biura powiatowego Agencji, do którego został złożony wniosek o przyznanie płatności rolnośrodowiskowej przez wnioskodawcę.

9. Decyzję w sprawie przyznania płatności rolnośrodowiskowej spadkobiercy wnioskodawcy wydaje się z zastrzeżeniem dopełnienia przez tego spadkobiercę warunku złożenia prawomocnego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku w terminie 6 miesięcy od dnia, w którym decyzja ta stała się ostateczna.

§ 23. 1. W razie przeniesienia, w wyniku umowy sprzedaży, dzierżawy lub innej umowy, posiadania gospodarstwa rolnego lub części tego gospodarstwa, lub stada zwierząt ras lokalnych wnioskodawcy, nowy posiadacz tego gospodarstwa lub jego części, lub stada zwierząt ras lokalnych może wstąpić do toczącego się postępowania w sprawie przyznania płatności rolnośrodowiskowej na miejsce wnioskodawcy, jeżeli objął w posiadanie użytki rolne lub stado zwierząt ras lokalnych, objęte zobowiązaniem rolnośrodowiskowym wnioskodawcy.

2. Nowy posiadacz gospodarstwa rolnego lub części tego gospodarstwa, lub stada zwierząt ras lokalnych wnioskodawcy podaje we wniosku o wstąpienie do toczącego się postępowania w sprawie przyznania płatności rolnośrodowiskowej na miejsce wnioskodawcy swój numer identyfikacyjny albo dołącza do tego wniosku kopię wniosku o przyznanie takiego numeru.

3. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, nowy posiadacz gospodarstwa rolnego lub części tego gospodarstwa, lub stada zwierząt ras lokalnych wnioskodawcy dołącza:

- 1) kopię umowy sprzedaży, dzierżawy lub innej umowy, w wyniku której zostało na niego przeniesione posiadanie gospodarstwa rolnego lub jego części, lub stada zwierząt ras lokalnych;
- 2) zaświadczenie, że stado zwierząt ras lokalnych jest objęte programem ochrony zasobów genetycznych, wydane przez podmiot upoważniony do realizacji lub koordynacji działań w zakresie ochrony zasobów genetycznych — w przypadku pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 7.

4. Jeżeli posiadanie gospodarstwa rolnego lub części tego gospodarstwa, lub stada zwierząt ras lokalnych wnioskodawcy zostało przeniesione na rzecz kilku podmiotów, nowy posiadacz gospodarstwa rolnego lub części tego gospodarstwa, lub stada zwierząt ras lokalnych wnioskodawcy, wstępujący do postępowania w sprawie przyznania płatności rolnośrodowiskowej, dołącza do wniosku, o którym mowa w ust. 2, oświadczenia współposiadaczy, że wyrażają zgodę na wstąpienie nowego posiadacza na miejsce wnioskodawcy i przyznanie mu płatności rolnośrodowiskowej.

5. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, nowy posiadacz gospodarstwa rolnego lub części tego gospodarstwa, lub stada zwierząt ras lokalnych wnioskodawcy składa do kierownika biura powiatowego Agencji, do którego został złożony wniosek o przyznanie płatności rolnośrodowiskowej przez wnioskodawcę.

§ 24. 1. W razie śmierci beneficjenta, rozwiązania osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, przekształcenia beneficjenta lub innego zdarzenia prawnego, w wyniku których zaistnieje następstwo prawne, następcy prawnemu beneficjenta może być przyznana płatność rolnośrodowiskowa, jeżeli objął w posiadanie użytki rolne lub stado zwierząt ras lokalnych, objęte zobowiązaniem rolnośrodowiskowym beneficjenta, i są spełnione warunki określone w art. 25 ust. 2 ustawy.

2. Do trybu przyznawania płatności rolnośrodowiskowej następcy prawnemu beneficjenta stosuje się odpowiednio przepisy § 22 ust. 2—9.

§ 25. 1. W razie przeniesienia w wyniku umowy sprzedaży, dzierżawy lub innej umowy posiadania gospodarstwa rolnego lub części tego gospodarstwa, lub stada zwierząt ras lokalnych beneficjenta, nowemu posiadaczowi tego gospodarstwa lub jego części, lub stada zwierząt ras lokalnych może być przyznana płatność rolnośrodowiskowa, jeżeli objął w posiadanie użytki rolne lub stado zwierząt ras lokalnych, objęte zobowiązaniem rolnośrodowiskowym beneficjenta, i są spełnione warunki określone w art. 25 ust. 2 ustawy.

2. Nowy posiadacz gospodarstwa rolnego lub jego części, lub stada zwierząt ras lokalnych beneficjenta składa wniosek o przyznanie płatności rolnośrodowiskowej w terminie 2 miesięcy od dnia przeniesienia posiadania gospodarstwa rolnego lub części tego gospodarstwa, lub stada zwierząt ras lokalnych beneficjenta.

3. Do trybu przyznawania płatności rolnośrodowiskowej nowemu posiadaczowi gospodarstwa rolnego lub części tego gospodarstwa, lub stada zwierząt ras lokalnych beneficjenta stosuje się odpowiednio przepisy § 23 ust. 2—5.

§ 26. Jeżeli zostanie stwierdzone uchybienie w przestrzeganiu przez rolnika podstawowych wymagań, o których mowa w § 3 pkt 4, płatność rolnośrodowiskowa podlega zmniejszeniu albo nie przysługuje rolnikowi; przepisy art. 66 ust. 1 akapit pierwszy i ust. 2—5 oraz art. 67 rozporządzenia Komisji (WE) nr 796/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczegółowe zasady wdrażania wzajemnej zgodności, modulacji oraz zintegrowanego systemu administracji i kontroli przewidzianych w rozporządzeniu Rady (WE) nr 1782/2003 ustanawiającym wspólne zasady dla systemów pomocy bezpośredniej w zakresie wspólnej polityki rolnej oraz określonych systemów wsparcia dla rolników (Dz. Urz. UE L 141 z 30.04.2004, str. 18, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 44, str. 243, z późn. zm.) stosuje się odpowiednio, z tym że obniżka, o której mowa w art. 66 ust. 1 akapit pierwszy tego rozporządzenia, wynosi 1 %.

§ 27. 1. Jeżeli zostanie stwierdzone uchybienie w przestrzeganiu przez rolnika wymogów w ramach określonych wariantów poszczególnych pakietów, płatność rolnośrodowiskowa przysługuje w danym roku w wysokości zmniejszonej, w części dotyczącej:

- 1) działek rolnych,
- 2) zwierząt lub
- 3) stref buforowych

— w stosunku do których stwierdzono takie uchybienie.

2. Wysokość zmniejszeń płatności rolnośrodowiskowej w przypadku, o którym mowa w ust. 1, określa załącznik nr 7 do rozporządzenia.

3. Jeżeli ponownie zostanie stwierdzone uchybienie w przestrzeganiu przez rolnika wymogów w ramach tego samego wariantu, płatność rolnośrodowiskowa nie przysługuje temu rolnikowi w danym roku i w roku następnym, w części dotyczącej tego wariantu.

4. Jeżeli rolnik nie zachował któregośkolwiek z występujących w gospodarstwie rolnym i określonych w planie działalności rolnośrodowiskowej trwałych użytków zielonych i elementów krajobrazu rolniczego nieużytkowanych rolniczo, o których mowa w § 4 ust. 2 pkt 1, płatność rolnośrodowiskowa przysługuje temu rolnikowi w danym roku w wysokości zmniejszonej o 20 %. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio.

5. Jeżeli rolnik nie prowadzi rejestru działalności rolnośrodowiskowej, o którym mowa w § 4 ust. 2 pkt 2, płatność rolnośrodowiskowa nie przysługuje temu rolnikowi.

§ 28. 1. Płatność rolnośrodowiskowa podlega zwrotowi, jeżeli rolnik nie realizuje całego zobowiązania rolnośrodowiskowego, w szczególności w związku z niesporządzeniem planu działalności rolnośrodowiskowej albo sporządzeniem go niezgodnie z wymogami określonymi w rozporządzeniu, lub nie spełnia innych warunków przyznania płatności rolnośrodowiskowej określonych w rozporządzeniu.

2. Płatność rolnośrodowiskowa podlega zwrotowi również w przypadku, gdy rolnik:

- 1) nie przestrzega żadnych wymogów w ramach wariantu określonego pakietu, w szczególności w związku z dokonaniem wymiany działek, o której mowa w art. 10 ust. 6 rozporządzenia nr 1975/2006, przy czym zwrotowi podlega ta część płatności, która została przyznana do działek rolnych, zwierząt lub stref buforowych objętych danym wariantem;
- 2) zmniejszył powierzchnię użytków rolnych, na których powinien realizować zobowiązanie rolnośrodowiskowe, przy czym zwrotowi podlega ta część płatności, która została przyznana do działki rolnej objętej zmniejszeniem;
- 3) nie uzyskał właściwej jakości materiału siewnego w ramach realizacji wariantu drugiego pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 6, przy czym zwrotowi podlega 40 % płatności rolnośrodowiskowej przyznanej za rok, w którym materiał siewny został wytworzony;
- 4) pomimo ponownego stwierdzenia uchybienia w przestrzeganiu przez tego rolnika wymogów w ramach tego samego wariantu, o którym mowa w § 27 ust. 3, nadal ich nie przestrzega.

3. Płatność rolnośrodowiskowa podlega zwrotowi w trybie i na zasadach określonych w przepisach o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

§ 29. Inną niż wymienione w przepisach rozporządzenia nr 1974/2006 kategorią siły wyższej lub wyjątkową okolicznością, w przypadku wystąpienia której

zwrot pomocy nie jest wymagany, jest wyłączenie części nieruchomości, jeżeli takiego wyłączenia nie można było przewidzieć w dniu rozpoczęcia realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego, uniemożliwiającego dalszą realizację tego zobowiązania.

§ 30. 1. Rolnikowi, który realizuje co najmniej 3 lata program rolnośrodowiskowy na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 lipca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt objętej planem rozwoju obszarów wiejskich (Dz. U. Nr 174, poz. 1809, z późn. zm.³⁾), w zakresie pakietów:

- 1) rolnictwo zrównoważone — może być przyznana płatność rolnośrodowiskowa w ramach pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 1 lub 2,
  - 2) rolnictwo ekologiczne — może być przyznana płatność rolnośrodowiskowa w ramach pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 2,
  - 3) utrzymywanie łąk ekstensywnych lub pakietu utrzymywanie pastwisk ekstensywnych — może być przyznana płatność rolnośrodowiskowa w ramach pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 3, 4 lub 5,
  - 4) ochrona gleb i wód — może być przyznana płatność rolnośrodowiskowa w ramach pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 1, 2 lub 8,
  - 5) tworzenie stref buforowych — może być przyznana płatność rolnośrodowiskowa w ramach pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 9,
  - 6) ochrona lokalnych ras zwierząt gospodarskich — może być przyznana płatność rolnośrodowiskowa w ramach pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 7
- jeżeli spełnia warunki przyznania płatności rolnośrodowiskowej i w ramach zobowiązania rolnośrodowiskowego będzie realizował co najmniej taką samą liczbę pakietów.

2. Płatność rolnośrodowiskowa w ramach pakietu wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 2 lub 3 może być przyznana bez względu na liczbę dotychczas realizowanych pakietów.

§ 31. 1. W 2008 r. płatność rolnośrodowiskową można przyznać, jeżeli podmiotem, przy udziale którego został sporządzony plan działalności rolnośrodowiskowej, jest podmiot prowadzący działalność w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania płatności rolnośrodowiskowej, zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwaran-

³⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 213, poz. 2160, z 2005 r. Nr 22, poz. 179 i Nr 131, poz. 1095, z 2006 r. Nr 75, poz. 521 oraz z 2007 r. Nr 46, poz. 302.

cji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (Dz. U. Nr 229, poz. 2273, z późn. zm.⁴⁾), a plan ten został sporządzony w terminie do dnia 15 maja.

2. Jeżeli plan działalności rolnośrodowiskowej został sporządzony zgodnie z ust. 1, uznaje się, że zobowiązanie rolnośrodowiskowe jest realizowane od dnia 1 marca 2008 r.

§ 32. Rolnik, który rozpoczął w 2008 r. realizację zobowiązania rolnośrodowiskowego w ramach pakietu

wymienionego w § 4 ust. 1 pkt 3, może z dniem 1 marca 2009 r. zmienić to zobowiązanie przez zamianę realizowanego pakietu, w całości lub w części, na pakiet wymieniony w § 4 ust. 1 pkt 4 lub 5, jeżeli spełnia warunki przyznania płatności rolnośrodowiskowej w ramach tych pakietów lub ich wariantów, określone w rozporządzeniu. Przepisy § 5 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

§ 33. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

⁴⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 42, poz. 386, Nr 148, poz. 1551 i Nr 162, poz. 1709, z 2005 r. Nr 10, poz. 64 oraz z 2007 r. Nr 64, poz. 427.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi: *M. Sawicki*

Załączniki do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 lutego 2008 r. (poz. 200)

Załącznik nr 1

ZAWARTOŚĆ PLANU DZIAŁALNOŚCI ROLNOŚRODOWISKOWEJ

I. Część ogólna — dotyczy wszystkich pakietów i powinna zawierać następujące informacje:

- 1) dane rolnika oraz podmiotu, przy udziale którego został sporządzony plan działalności rolnośrodowiskowej;
- 2) czas realizacji planu działalności rolnośrodowiskowej;
- 3) wykaz pakietów i wariantów, w ramach których rolnik realizuje zobowiązanie rolnośrodowiskowe;
- 4) szacunkową wysokość płatności rolnośrodowiskowej za realizację poszczególnych wariantów w ramach pakietów;
- 5) charakterystykę gospodarstwa rolnego, w tym określenie trwałych użytków zielonych oraz elementów krajobrazu rolniczego nieużytkowanych rolniczo, o których mowa w § 4 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia, występujących na obszarze tego gospodarstwa w dniu rozpoczęcia realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego.

II. Część szczegółowa — dotyczy poszczególnych pakietów i wariantów; powinna zawierać wskazanie wymogów, jakie rolnik powinien przestrzegać w ramach poszczególnych pakietów i wariantów, oraz informacje niezbędne do prawidłowej realizacji tych pakietów i wariantów, w szczególności:

- 1) informacje dotyczące planowanego zmianowania roślin uprawnych, planowanych dawek azotu na hektar gruntów ornych i trwałych użytków zielonych, wraz z saldem bilansu azotu, oraz terminów koszenia lub wypasu — w przypadku realizacji Pakietu 1. Rolnictwo zrównoważone;

- 2) informacje dotyczące planowanego zmianowania roślin uprawnych, planowanego zagospodarowania nawozów naturalnych i organicznych, terminów koszenia lub wypasu oraz planowanego przeznaczenia plonu — w przypadku realizacji Pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne;

- 3) opis trwałych użytków zielonych, plan wypasów przy użytkowaniu pastwiskowym lub kośno-pastwiskowym oraz informację o obszarach nawożonych przez namuły rzeczne — w przypadku realizacji Pakietu 3. Ekstensywne trwałe użytki zielone;

- 4) opis siedliska przyrodniczego lub siedliska lęgowego ptaków, plan wypasów przy użytkowaniu pastwiskowym lub kośno-pastwiskowym, informację o obszarach nawożonych przez namuły rzeczne oraz:

- a) szczegółowe wymogi w ramach wymogów wymienionych w załączniku nr 3 do rozporządzenia w odniesieniu do Pakietu 4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000 i Pakietu 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000 oraz odpowiadające celom ochrony przyrody danego siedliska przyrodniczego lub siedliska lęgowego ptaków określonym przez podmiot, o którym mowa w § 2 ust. 2 rozporządzenia, na podstawie sporządzonej przez niego dokumentacji przyrodniczej — w przypadku realizacji wszystkich wariantów Pakietu 4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000 oraz Pakietu 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000,

- b) wskazanie lat, w których dopuszcza się koszenie całej powierzchni trwałych użytków zielonych — w przypadku realizacji wariantu drugiego i czwartego Pakietu 4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000 oraz Pakietu 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000,
  - c) wskazanie roku, w którym dopuszcza się koszenie całej powierzchni trwałych użytków zielonych — w przypadku realizacji wariantu trzeciego Pakietu 4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000 oraz Pakietu 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000,
  - d) wskazanie roku, w którym dopuszcza się pozostawienie runa bez skoszenia — w przypadku realizacji wariantu dziewiątego Pakietu 4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000 oraz Pakietu 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000;
- 5) informacje dotyczące:
- a) gatunku, odmiany rośliny, jeżeli jest znana, i powierzchni, na której jest uprawiana ta roślina w każdym roku — w przypadku realizacji wariantu pierwszego i drugiego Pakietu 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie,
  - b) rodzaju uprawy, gatunków roślin i liczby obiektów w danym roku, łącznej powierzchni i rodzaju strefy izolacyjnej — w przypadku realizacji wariantu trzeciego Pakietu 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie,
  - c) gatunku, odmiany, liczby drzew spełniających wymagania i łącznej powierzchni, na której są uprawiane te drzewa, oraz terminów wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych, takich jak: cięcie sanitarne drzew i prześwietlające nadmiernie zagęszczone korony, usuwanie odrostów i samosiewów, bielenie pni starych drzew i zabezpieczanie pni młodych drzew przed ogryzaniem przez gryzonie — w przypadku realizacji wariantu czwartego Pakietu 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie;
  - 6) informacje dotyczące gatunku i rasy zwierząt oraz informację o objęciu stada programem ochrony zasobów genetycznych, opis kierunku rozwoju stada i planowany stan docelowy — w przypadku realizacji Pakietu 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie;
  - 7) planowane uprawy wsiewek poplonowych lub międzyplonów — w przypadku realizacji Pakietu 8. Ochrona gleb i wód;
  - 8) charakterystykę strefy buforowej — w przypadku realizacji Pakietu 9. Strefy buforowe.
- III. Załącznik do planu działalności rolnośrodowiskowej** — stanowi szkic gospodarstwa rolnego z naniesionymi oznaczeniami:
- 1) poszczególnych działek rolnych, na których mają być realizowane pakiety lub warianty, oraz
  - 2) trwałych użytków zielonych i elementów krajobrazu rolniczego nieużytkowanych rolniczo, o których mowa w § 4 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia, występujących na obszarze tego gospodarstwa w dniu rozpoczęcia realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego.

**MINIMALNE WYMOGI DOTYCZĄCE STOSOWANIA NAWOZÓW I ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN
ORAZ INNE ODPOWIEDNIE WYMOGI OBOWIĄZKOWE**

Minimalne wymagania dotyczące stosowania nawozów
niestosowanie nawozów niedopuszczonych do obrotu – art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. Nr 147, poz. 1033)
niestosowanie w okresie roku dawki nawozu naturalnego zawierające więcej niż 170 kg azotu (N) w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych – art. 17 ust. 3 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu
przechowywanie gnojówki i gnojowicy w szczelnych zbiornikach o pojemności umożliwiającej gromadzenie co najmniej 4-miesięcznej produkcji tego nawozu, a w przypadku obszarów szczególnie narażonych w rozumieniu przepisów w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych, o pojemności umożliwiającej przechowywanie tych nawozów przez okres co najmniej 6 miesięcy – od dnia 1 stycznia 2011 r.; zbiorniki te powinny być zbiornikami zamkniętymi w rozumieniu przepisów dotyczących warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie – art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu
przechowywanie przez podmioty, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu, nawozów naturalnych, innych niż gnojówka i gnojowica, na nieprzepuszczalnych płytach, zabezpieczonych w taki sposób, aby wycieki nie przedostawały się do gruntu – od dnia 1 stycznia 2009 r. – art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu
przechowywanie przez podmioty, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu, gnojówki i gnojowicy w szczelnych, zamkniętych zbiornikach do dnia 31 grudnia 2010 r. – art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu

stosowanie nawozów naturalnych i organicznych w postaci stałej oraz płynnej wyłącznie w okresie od dnia 1 marca do dnia 30 listopada, z wyjątkiem nawozów stosowanych na uprawy pod osłonami (szklarnie, inspekty, namioty foliowe) – § 2 ust. 4 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 czerwca 2001 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania (Dz. U. Nr 60, poz. 616)

przykrycie lub wymieszanie z glebą nawozów naturalnych i organicznych, stosowanych na gruntach ornych, nie później niż następnego dnia po ich zastosowaniu, z wyjątkiem nawozów stosowanych w lasach oraz na użytkach zielonych – § 3 ust. 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 czerwca 2001 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania

niestosowanie nawozów:

- 1) na glebach zalanych wodą, przykrytych śniegiem lub zamarzniętych do głębokości 30 cm oraz podczas opadów deszczu,
  - 2) naturalnych w postaci płynnej oraz azotowych na glebach bez okrywy roślinnej, położonych na stokach o nachyleniu większym niż 10%,
  - 3) naturalnych w postaci płynnej podczas wegetacji roślin przeznaczonych do bezpośredniego spożycia przez ludzi
- art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu

zakaz stosowania na pastwiskach nawozów organicznych i organiczno-mineralnych – art. 22 ust. 1 lit. c rozporządzenia (WE) nr 1774/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 października 2002 r. ustanawiającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. WE L 273 z 10.10.2002, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 37, str. 92)

niestosowanie nawozów naturalnych w odległości mniejszej niż 20 m od strefy ochronnej źródeł wody, ujęć wody, brzegu zbiorników oraz cieków wodnych, kąpielisk zlokalizowanych na wodach powierzchniowych oraz obszarów morskiego pasa nadbrzeżnego – § 3 ust. 6 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 czerwca 2001 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania

Minimalne wymogi dotyczące stosowania środków ochrony roślin

stosowanie wyłącznie środków ochrony roślin dopuszczonych do obrotu, zgodnie z etykietą-instrukcją stosowania, ściśle z podanymi w niej zaleceniami oraz w taki sposób, aby nie dopuścić do zagrożenia zdrowia człowieka, zwierząt lub środowiska – art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin (Dz. U. z 2004 r. Nr 11, poz. 94, Nr 96, poz. 959, Nr 173, poz. 1808 i Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 163, poz. 1362, z 2006 r. Nr 92, poz. 639, Nr 170, poz. 1217 i Nr 171, poz. 1225 oraz z 2007 r. Nr 80, poz. 541)

prowadzenie ewidencji zabiegów ochrony roślin i przechowywanie jej co najmniej przez okres 2 lat od dnia wykonania zabiegu ochrony roślin – art. 71 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin

wykonywanie zabiegów przy użyciu środków ochrony roślin w produkcji rolnej wyłącznie przez osoby, które ukończyły szkolenie w zakresie stosowania środków ochrony roślin i posiadają aktualne zaświadczenie o ukończeniu tego szkolenia – art. 74 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin

stosowanie środków ochrony roślin wyłącznie sprzętem sprawnym technicznie, który użyty zgodnie z przeznaczeniem zapewnia skuteczne zwalczanie organizmów szkodliwych i nie spowoduje zagrożenia zdrowia człowieka, zwierząt lub środowiska – art. 76 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin

stosowanie środków ochrony roślin na terenie otwartym przy użyciu opryskiwaczy wyłącznie wtedy, gdy prędkość wiatru nie przekracza 3 m/s, a miejsce stosowania środka ochrony roślin jest oddalone o co najmniej 5 m od krawędzi jezdni dróg publicznych, z wyłączeniem dróg publicznych zaliczanych do kategorii dróg gminnych oraz powiatowych, i o co najmniej 20 m od pasiek, plantacji roślin zielarskich, rezerwatów przyrody, parków narodowych, stanowisk roślin objętych ochroną gatunkową, wód powierzchniowych oraz od granicy wewnętrznego terenu ochrony strefy pośredniej ujęć wody – art. 77 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin

zakaz stosowania środków ochrony roślin bez zachowania okresu prewencji – art. 77 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin

wykonywanie zabiegów środkami ochrony roślin z uwzględnieniem stosowania w pierwszej kolejności metod biologicznych, agrotechnicznych, hodowlanych lub integrowanej ochrony roślin – art. 68 ust. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin

Inne odpowiednie wymogi obowiązkowe

utrzymanie czystości i porządku na obszarze gospodarstwa rolnego, w szczególności przez wyposażenie nieruchomości w urządzenia służące do zbierania odpadów komunalnych oraz utrzymywania tych urządzeń w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym – art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008 oraz z 2006 r. Nr 144, poz. 1042)

zakaz:

- 1) użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzenia, zanieczyszczania i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów zasobów, tworów i składników przyrody w parkach narodowych oraz rezerwach przyrody,
  - 2) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną przyrody, udostępnianiem parku albo rezerwatu przyrody, edukacją ekologiczną, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku powszechnego w parkach narodowych oraz rezerwach przyrody,
  - 3) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu w parkach narodowych oraz rezerwach przyrody
- art. 15 ust. 1 pkt 6, 19 i 22 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880, z 2005 r. Nr 113, poz. 954 i Nr 130, poz. 1087 oraz z 2007 r. Nr 75, poz. 493, Nr 176, poz. 1238 i Nr 181, poz. 1286)

zakaz:

- 1) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych w parkach krajobrazowych,
  - 2) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie o szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej
- jeżeli został wprowadzony na terenie danego parku krajobrazowego – art. 17 ust. 1 pkt 5 i 7 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody

WYMOGI DLA POSZCZEGÓLNYCH PAKIETÓW I ICH WARIANTÓW

I. Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone

- 1) przestrzeganie prawidłowego doboru i następstwa roślin, stosując co najmniej trzy gatunki roślin, każdy z innej grupy roślin, z wyłączeniem roślin wieloletnich;
- 2) opracowanie co roku planu nawozowego opartego na bilansie azotu oraz aktualnej chemicznej analizie gleby, z określeniem zawartości P, K, Mg i potrzeb wapnowania gleby, oraz realizacja tego planu;
- 3) koszenie lub wypasanie na trwałych użytkach zielonych w terminie określonym w planie działalności rolnośrodowiskowej;
- 4) maksymalna dawka azotu pochodzącego z nawozów naturalnych, kompostów i nawozów mineralnych na gruntach ornych nie powinna przekraczać 150 kg N/ha, a na trwałych użytkach zielonych — 120 kg N/ha;
- 5) niestosowanie osadów ściekowych.

II. Pakiet 2. Rolnictwo ekologiczne

1. Wymogi dla:

- 1) wariantu 2.1. Uprawy rolnicze (z certyfikatem zgodności), wariantu 2.2. Uprawy rolnicze (w okresie przestawiania), wariantu 2.3. Trwałe użytki zielone (z certyfikatem zgodności), wariantu 2.4. Trwałe użytki zielone (w okresie przestawiania), wariantu 2.5. Uprawy warzywne (z certyfikatem zgodności), wariantu 2.6. Uprawy warzywne (w okresie przestawiania), wariantu 2.7. Uprawy zielarskie (z certyfikatem zgodności), wariantu 2.8. Uprawy zielarskie (w okresie przestawiania) — przeznaczenie plonu na pasze, do bezpośredniego spożycia, do przetwórstwa, do kompostowania lub przekazanie do innych gospodarstw rolnych;
- 2) wariantu 2.9. Uprawy sadownicze i jagodowe (z certyfikatem zgodności), wariantu 2.10. Uprawy sadownicze i jagodowe (w okresie przestawiania), wariantu 2.11. Pozostałe uprawy sadownicze i jagodowe (z certyfikatem zgodności) oraz wariantu 2.12. Pozostałe uprawy sadownicze i jagodowe (w okresie przestawiania) — wykonywanie na plantacji zabiegów uprawowych i pielęgnacyjnych oraz przeznaczenie uzyskanego plonu na pasze, do bezpośredniego spożycia lub do przetwórstwa.

2. Wymogi dodatkowe dla wariantu 2.3. Trwałe użytki zielone (z certyfikatem zgodności) i wariantu 2.4. Trwałe użytki zielone (w okresie przestawiania) — koszenie lub wypasanie w terminie określonym w planie działalności rolnośrodowiskowej oraz usunięcie lub złożenie w stogi ściętej biomasy w terminie 2 tygodni po pokosie, a w uzasadnionych przypadkach w dłuższym terminie, niezwłocznie po ustaniu przyczyn uzasadniających nieprzestrzeganie tego wymogu.

III. Pakiet 3. Ekstensywne trwałe użytki zielone

1. Wymogi dla pakietu:

- 1) zakaz wapnowania, chyba że wapnowanie nie wpłynie negatywnie na środowisko i na realizację celu pakietu;
- 2) zakaz nawożenia azotem na obszarach nawożonych przez namuły rzeczne, a na innych obszarach — powyżej poziomu 60 kg/ha w trakcie roku;
- 3) zakaz przeorywania, wałowania, podsiewu;
- 4) zakaz włókowania w okresie od dnia 1 kwietnia do dnia 1 września;
- 5) zakaz stosowania ścieków i osadów ściekowych;
- 6) zakaz stosowania środków ochrony roślin, z wyjątkiem selektywnego i miejscowego niszczenia uciążliwych chwastów z zastosowaniem odpowiedniego sprzętu (np. mazaczy herbicydowych);
- 7) zakaz budowy i rozbudowy urządzeń melioracji wodnych szczegółowych tworzących system melioracji wodnych, z wyjątkiem urządzeń mających na celu utrzymanie lub poprawę wartości przyrodniczej (nie dotyczy bieżącej konserwacji).

2. Wymogi dodatkowe dla pakietu w przypadku użytkowania kośnego trwałych użytków zielonych:

- 1) koszenie w terminie od dnia 1 czerwca do dnia 30 września, nie więcej niż dwa pokosy w roku; wysokość koszenia 5—15 cm;
- 2) pozostawienie 5—10 % powierzchni nieskoszonej, przy czym co roku powinno to dotyczyć innej powierzchni;
- 3) usunięcie lub złożenie w stogi ściętej biomasy w terminie 2 tygodni po pokosie, a w uzasadnionych przypadkach w dłuższym terminie, niezwłocznie po ustaniu przyczyn uzasadniających nieprzestrzeganie tego wymogu;
- 4) zakaz koszenia okrężnego od zewnątrz do środka koszonej powierzchni trwałych użytków zielonych.

3. Wymogi dodatkowe dla pakietu w przypadku użytkowania pastwiskowego trwałych użytków zielonych:

- 1) wypasanie w sezonie pastwiskowym trwającym od dnia 1 maja do dnia 15 października — na obszarach poniżej 300 m n.p.m. oraz od dnia 20 maja do dnia 1 października — na obszarach powyżej 300 m n.p.m., przy obsadzie zwierząt wynoszącej 0,5—1,0 DJP/ha i obciążeniu pastwiska wynoszącym nie więcej niż 5 t/ha (10 DJP/ha), przy czym wypasanie na terenach zalewowych rozpoczyna się nie wcześniej niż w terminie 2 tygodni po ustąpieniu wód, a wypasanie koników polskich i koni huculskich jest dopuszczalne przez cały rok;

2) niewykaszenie niedojadów poza okresem od dnia 1 sierpnia do dnia 30 września.

4. Wymogi dodatkowe dla pakietu w przypadku użytkowania kośno-pastwiskowego trwałych użytków zielonych:

- 1) koszenie w terminie od dnia 1 czerwca do dnia 30 września, nie więcej niż dwa pokosy w roku; wysokość koszenia 5—15 cm;
- 2) pozostawienie 5—10 % powierzchni nieskoszonej, przy czym co roku powinno to dotyczyć innej powierzchni;
- 3) usunięcie lub złożenie w stogi ściętej biomasy w terminie 2 tygodni po pokosie, a w uzasadnionych przypadkach w dłuższym terminie, niezwłocznie po ustaniu przyczyn uzasadniających nieprzestrzeganie tego wymogu;
- 4) zakaz koszenia okrężnego od zewnątrz do środka koszonej powierzchni trwałych użytków zielonych;
- 5) wypasanie w sezonie pastwiskowym trwającym od dnia 1 maja do dnia 15 października — na obszarach poniżej 300 m n.p.m. oraz od dnia 20 maja do dnia 1 października — na obszarach powyżej 300 m n.p.m., przy obsadzie zwierząt wynoszącej nie więcej niż 0,3 DJP/ha i obciążeniu pastwiska wynoszącym nie więcej niż 5 t/ha (10 DJP/ha), przy czym wypasanie na terenach zalewowych rozpoczyna się nie wcześniej niż w terminie 2 tygodni po ustąpieniu wód, a wypasanie koników polskich i koni huculskich jest dopuszczalne przez cały rok;
- 6) niewykaszenie niedojadów poza okresem od dnia 1 sierpnia do dnia 30 września.

IV. Pakiet 4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000 i Pakiet 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000

1. Wymogi dla pakietu:

- 1) zakaz przeorywania, wałowania, podsiewu, stosowania ścieków i osadów ściekowych;
- 2) zakaz włókowania w terminie od dnia 1 kwietnia do dnia 1 września;
- 3) zakaz budowy i rozbudowy urządzeń melioracji wodnych szczegółowych tworzących system melioracji wodnych, z wyjątkiem urządzeń mających na celu utrzymanie lub poprawę wartości przyrodniczej (nie dotyczy bieżącej konserwacji);
- 4) niestosowanie środków ochrony roślin, z wyjątkiem selektywnego i miejscowego niszczenia uciążliwych chwastów z zastosowaniem odpowiedniego sprzętu (np. mazaczy herbicydowych), po uzgodnieniu z podmiotem, o którym mowa w § 2 ust. 2 rozporządzenia.

2. Wymogi dodatkowe dla wariantu 4.1. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków i wariantu 5.1. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków:

1) zakaz wapnowania, chyba że wapnowanie nie wpłynie negatywnie na realizację celu pakietu;

2) zakaz nawożenia azotem na obszarach nawożonych przez namuły rzeczne, a na innych obszarach — powyżej poziomu 60 kg/ha w ciągu roku;

3) niestosowanie jakichkolwiek zabiegów agrotechnicznych i pielęgnacyjnych w terminie od dnia 1 kwietnia do dnia 1 sierpnia;

4) w przypadku użytkowania:

a) kośnego trwałych użytków zielonych:

— koszenie w terminie od dnia 1 sierpnia do dnia 30 września; wysokość koszenia 5—15 cm,

— pozostawienie 5—10 % powierzchni nieskoszonej, a w przypadku występowania wodniczki *Acrocephalus paludicola* — 30—50 %, przy czym co roku powinno to dotyczyć innej powierzchni,

— usunięcie lub złożenie w stogi ściętej biomasy w terminie 2 tygodni po pokosie, a w uzasadnionych przypadkach w dłuższym terminie, niezwłocznie po ustaniu przyczyn uzasadniających nieprzestrzeganie tego wymogu,

— zakaz koszenia okrężnego od zewnątrz do środka koszonej powierzchni trwałych użytków zielonych,

b) pastwiskowego trwałych użytków zielonych:

— wypasanie w sezonie pastwiskowym trwającym od dnia 1 maja do dnia 15 października — na obszarach poniżej 300 m n.p.m. oraz od dnia 20 maja do dnia 1 października — na obszarach powyżej 300 m n.p.m., przy obsadzie zwierząt wynoszącej nie więcej niż 0,5 DJP/ha w terminie do dnia 20 lipca, a po 20 lipca wynoszącej 0,5—1 DJP/ha, i obciążeniu pastwiska wynoszącym nie więcej niż 5 t/ha (10 DJP/ha), przy czym wypasanie na terenach zalewowych rozpoczyna się nie wcześniej niż w terminie 2 tygodni po ustąpieniu wód, a wypasanie koników polskich i koni huculskich jest dopuszczalne przez cały rok,

— niewykaszenie niedojadów poza okresem od dnia 1 sierpnia do dnia 30 września,

c) kośno-pastwiskowego trwałych użytków zielonych:

— koszenie w terminie od dnia 1 sierpnia do dnia 30 września; wysokość koszenia 5—15 cm,

— pozostawienie 5—10 % powierzchni nieskoszonej, a w przypadku występowania wodniczki *Acrocephalus paludicola* — 30—50 %, przy czym co roku powinno to dotyczyć innej powierzchni,

— usunięcie lub złożenie w stogi ściętej biomasy w terminie 2 tygodni po pokosie, a w uzasadnionych przypadkach w dłuższym terminie, niezwłocznie po ustaniu przyczyn uzasadniających nieprzestrzeganie tego wymogu,

- zakaz koszenia okrężnego od zewnątrz do środka koszonej powierzchni trwałych użytków zielonych,
- wypasanie w sezonie pastwiskowym trwającym od dnia 1 maja do dnia 15 października — na obszarach poniżej 300 m n.p.m. oraz od dnia 20 maja do dnia 1 października — na obszarach powyżej 300 m n.p.m., przy obsadzie zwierząt wynoszącej nie więcej niż 0,2 DJP/ha i obciążeniu pastwiska wynoszącym nie więcej niż 5 t/ha (10 DJP/ha), przy czym wypasanie na terenach zalewowych rozpoczyna się nie wcześniej niż w terminie 2 tygodni po ustąpieniu wód, a wypasanie koników polskich i koni huculskich jest dopuszczalne przez cały rok,
- niewykasanie niedojadów poza okresem od dnia 1 sierpnia do dnia 30 września.

3. Wymogi dodatkowe dla wariantu 4.2. Mechowiska i wariantu 5.2. Mechowiska:

- 1) koszenie w terminie od dnia 15 lipca do dnia 30 września w sposób nieniszczący runi roślinnej i pokrywy glebowej; wysokość koszenia 5—15 cm;
- 2) pozostawienie 50 % powierzchni nieskoszonej, przy czym co roku powinno to dotyczyć innej powierzchni; raz na dwa lata dopuszcza się koszenie całej powierzchni;
- 3) usunięcie lub złożenie w stogi ściętej biomasy w terminie 2 tygodni po pokosie, a w uzasadnionych przypadkach w dłuższym terminie, niezwłocznie po ustaniu przyczyn uzasadniających nieprzestrzeżenie tego wymogu;
- 4) zakaz koszenia okrężnego od zewnątrz do środka koszonej powierzchni trwałych użytków zielonych;
- 5) zakaz wypasania i nawożenia.

4. Wymogi dodatkowe dla wariantu 4.3. Szuwary wielkoturzycowe i wariantu 5.3. Szuwary wielkoturzycowe:

- 1) koszenie w terminie od dnia 15 lipca do dnia 30 września w sposób nieniszczący runi roślinnej i pokrywy glebowej; wysokość koszenia 5—15 cm;
- 2) koszenie 20 % powierzchni, przy czym co roku powinno to dotyczyć innej powierzchni; raz na pięć lat dopuszcza się koszenie całej powierzchni;
- 3) usunięcie lub złożenie w stogi ściętej biomasy w terminie 2 tygodni po pokosie, a w uzasadnionych przypadkach w dłuższym terminie, niezwłocznie po ustaniu przyczyn uzasadniających nieprzestrzeżenie tego wymogu;
- 4) zakaz koszenia okrężnego od zewnątrz do środka koszonej powierzchni trwałych użytków zielonych;
- 5) dopuszcza się wypasanie przy obsadzie zwierząt wynoszącej nie więcej niż 0,2 DJP/ha i obciążeniu pastwiska wynoszącym nie więcej niż 2,5 t/ha (5 DJP/ha) do dnia 15 października, a na terenach zalewowych dodatkowo nie wcześniej niż w terminie 2 tygodni po ustąpieniu wód;
- 6) zakaz nawożenia.

5. Wymogi dodatkowe dla wariantu 4.4. Łąki trzęślicowe i selernicowe i wariantu 5.4. Łąki trzęślicowe i selernicowe:

- 1) koszenie w terminie od dnia 15 września do dnia 30 października w sposób nieniszczący runi roślinnej i pokrywy glebowej; wysokość koszenia 5—15 cm;
- 2) pozostawienie 50 % powierzchni nieskoszonej, przy czym co roku powinno to dotyczyć innej powierzchni; raz na dwa lata dopuszcza się koszenie całej powierzchni;
- 3) usunięcie lub złożenie w stogi ściętej biomasy w terminie 2 tygodni po pokosie, a w uzasadnionych przypadkach w dłuższym terminie, niezwłocznie po ustaniu przyczyn uzasadniających nieprzestrzeżenie tego wymogu;
- 4) zakaz koszenia okrężnego od zewnątrz do środka koszonej powierzchni trwałych użytków zielonych;
- 5) zakaz wypasania i nawożenia.

6. Wymogi dodatkowe dla wariantu 4.5. Murawy ciepłolubne i wariantu 5.5. Murawy ciepłolubne, w przypadku użytkowania:

- 1) kośnego trwałych użytków zielonych:
  - a) koszenie w terminie od dnia 15 lipca do dnia 30 września w sposób nieniszczący runi roślinnej i pokrywy glebowej, nie więcej niż jeden pokos w roku; wysokość koszenia do 10 cm,
  - b) pozostawienie 15—20 % powierzchni nieskoszonej, przy czym co roku powinno to dotyczyć innej powierzchni,
  - c) usunięcie lub złożenie w stogi ściętej biomasy w terminie 2 tygodni po pokosie, a w uzasadnionych przypadkach w dłuższym terminie, niezwłocznie po ustaniu przyczyn uzasadniających nieprzestrzeżenie tego wymogu,
  - d) zakaz koszenia okrężnego od zewnątrz do środka powierzchni koszonej trwałych użytków zielonych,
  - e) zakaz nawożenia;
- 2) pastwiskowego trwałych użytków zielonych:
  - a) wypasanie w sezonie pastwiskowym trwającym od dnia 1 maja do dnia 15 października — na obszarach poniżej 300 m n.p.m. oraz od dnia 20 maja do dnia 1 października — na obszarach powyżej 300 m n.p.m., przy obsadzie zwierząt 0,4—0,6 DJP/ha, przy maksymalnym obciążeniu pastwiska do 5 DJP/ha (2,5 t/ha),
  - b) zakaz nawożenia,
  - c) dopuszcza się koszenie w terminie od dnia 15 lipca do dnia 30 września w sposób nieniszczący runi roślinnej i pokrywy glebowej, nie więcej niż jeden pokos w roku; wysokość koszenia do 10 cm,
  - d) pozostawienie 15—20 % powierzchni nieskoszonej, przy czym co roku powinno to dotyczyć innej powierzchni,

- e) usunięcie lub złożenie w stogi ściętej biomasy w terminie 2 tygodni po pokosie, a w uzasadnionych przypadkach w dłuższym terminie, niezwłocznie po ustaniu przyczyn uzasadniających nieprzestrzeganie tego wymogu,
- f) zakaz koszenia okrężnego od zewnątrz do środka powierzchni koszonej trwałych użytków zielonych.

7. Wymogi dodatkowe dla wariantu 4.6. Pónaturalne łąki wilgotne i wariantu 5.6. Pónaturalne łąki wilgotne oraz dla wariantu 4.7. Pónaturalne łąki świeże i wariantu 5.7. Pónaturalne łąki świeże:

- 1) koszenie w terminie od dnia 15 czerwca do dnia 30 września w sposób nieniszczący runi roślinnej i pokrywy glebowej, nie więcej niż dwa pokosy w roku; wysokość koszenia 5—15 cm;
- 2) pozostawienie 5—10 % powierzchni nieskoszonej, przy czym co roku powinno to dotyczyć innej powierzchni;
- 3) usunięcie lub złożenie w stogi ściętej biomasy w terminie nie dłuższym niż 2 tygodnie po pokosie, a w uzasadnionych przypadkach w dłuższym terminie, niezwłocznie po ustaniu przyczyn uzasadniających nieprzestrzeganie tego wymogu;
- 4) zakaz koszenia okrężnego od zewnątrz do środka powierzchni koszonej trwałych użytków zielonych;
- 5) dopuszcza się wypasanie wolne lub kwaterowe przy obsadzie zwierząt wynoszącej nie więcej niż 1 DJP/ha i obciążeniu pastwiska wynoszącym nie więcej niż 5 t/ha (10 DJP/ha) od dnia 21 lipca do dnia 15 października, a na terenach zalewowych dodatkowo nie wcześniej niż w terminie 2 tygodni po ustąpieniu wód;
- 6) zakaz nawożenia azotem powyżej poziomu 60 kg/ha w ciągu roku.

8. Wymogi dodatkowe dla wariantu 4.8. Bogate gatunkowo murawy bliźniczkowe oraz wariantu 5.8. Bogate gatunkowo murawy bliźniczkowe:

- 1) wypasanie w sezonie pastwiskowym trwającym od dnia 1 maja do dnia 15 października — na obszarach poniżej 300 m n.p.m. oraz od dnia 20 maja do dnia 1 października — na obszarach powyżej 300 m n.p.m., przy obsadzie zwierząt wynoszącej 0,4—0,6 DJP/ha i obciążeniu pastwiska wynoszącym nie więcej niż 2,5 t/ha (5 DJP/ha), przy czym wypasanie na terenach zalewowych rozpoczyna się nie wcześniej niż w terminie 2 tygodni po ustąpieniu wód;
- 2) zakaz nawożenia.

9. Wymogi dodatkowe dla wariantu 4.9. Słonorośla oraz wariantu 5.9. Słonorośla:

- 1) w przypadku użytkowania pastwiskowego trwałych użytków zielonych:
  - a) wypasanie w sezonie pastwiskowym od dnia 1 maja do dnia 15 października — na obszarach poniżej 300 m n.p.m. oraz od dnia 20 maja do dnia 1 października — na obszarach powyżej 300 m n.p.m., przy obsadzie zwierząt wynoszą-

cej 0,5—1 DJP/ha, przy czym wypasanie na terenach zalewowych rozpoczyna się nie wcześniej niż w terminie 2 tygodni po ustąpieniu wód,

- b) w przypadku licznego występowania trzciny wypasanie kwaterowe, które powinno zaczynać się od kwater z dużym udziałem trzciny i stopniowo przechodzić na typowe słońawy;
- 2) w przypadku użytkowania kośnego trwałych użytków zielonych:
    - a) koszenie w terminie od dnia 1 lipca do dnia 31 października w sposób nieniszczący runi roślinnej i pokrywy glebowej, nie więcej niż jeden pokos w roku; wysokość koszenia 5—15 cm,
    - b) dopuszcza się pozostawienie runa bez skoszenia raz na 5 lat,
    - c) usunięcie lub złożenie w stogi ściętej biomasy w terminie nie dłuższym niż 2 tygodnie po pokosie, a w uzasadnionych przypadkach w dłuższym terminie, niezwłocznie po ustaniu przyczyn uzasadniających nieprzestrzeganie tego wymogu,
    - d) zakaz koszenia okrężnego od zewnątrz do wewnątrz powierzchni koszonej trwałych użytków zielonych;
  - 3) w przypadku użytkowania kośno-pastwiskowego trwałych użytków zielonych:
    - a) wypasanie w sezonie pastwiskowym od dnia 1 maja do dnia 15 października — na obszarach poniżej 300 m n.p.m. oraz od dnia 20 maja do dnia 1 października — na obszarach powyżej 300 m n.p.m., przy obsadzie zwierząt wynoszącej 0,5—1 DJP/ha, przy czym wypasanie na terenach zalewowych rozpoczyna się nie wcześniej niż w terminie 2 tygodni po ustąpieniu wód,
    - b) w przypadku licznego występowania trzciny wypasanie kwaterowe, które powinno zaczynać się od kwater z dużym udziałem trzciny i stopniowo przechodzić na typowe słońawy,
    - c) koszenie w terminie od dnia 1 lipca do dnia 31 października w sposób nieniszczący runi roślinnej i pokrywy glebowej, nie więcej niż jeden pokos w roku; wysokość koszenia 5—15 cm,
    - d) dopuszcza się pozostawienie runa bez skoszenia raz na 5 lat,
    - e) usunięcie lub złożenie w stogi ściętej biomasy w terminie nie dłuższym niż 2 tygodnie po pokosie, a w uzasadnionych przypadkach w dłuższym terminie, niezwłocznie po ustaniu przyczyn uzasadniających nieprzestrzeganie tego wymogu,
    - f) zakaz koszenia okrężnego od zewnątrz do wewnątrz powierzchni koszonej trwałych użytków zielonych.

10. Wymogi dodatkowe dla wariantu 4.10. Użytki przyrodnicze i wariantu 5.10. Użytki przyrodnicze:

- 1) zachowanie użytków przyrodniczych w stanie niepogorszonym;
- 2) usuwanie odpadów;
- 3) dokonywanie zabiegów pielęgnacyjnych mających na celu ochronę użytku przyrodniczego;

- 4) zakaz nawożenia;
 5) zakaz odwadniania i wydobywania torfu — w przypadku torfowisk;
 6) zakaz wydobywania piasku i zalesiania — w przypadku muraw napiaskowych;
 7) zakaz usuwania kęp i odwadniania — w przypadku szuwarów kępowych.

V. Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie

1. Wymogi dla wariantu 6.1. Produkcja towarowa lokalnych odmian roślin uprawnych:

- 1) uprawa roślin z kwalifikowanego materiału siewnego odmian miejscowych zarejestrowanych w krajowym rejestrze:
 a) w pierwszym i czwartym roku realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego, a w drugim,

trzecim i piątym roku realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego — z materiału siewnego uzyskanego ze zbioru z poprzedniego roku,

- b) w przypadku zmiany uprawianej odmiany roślin lub
 2) uprawa gatunków roślin wymienionych w załączniku nr 4 do rozporządzenia.

2. Wymogi dla wariantu 6.2. Produkcja nasienna towarowa lokalnych odmian roślin uprawnych:

- 1) wytwarzanie materiału siewnego zgodnie z przepisami o nasiennictwie lub
 2) wytwarzanie materiału siewnego gatunków roślin wymienionych w załączniku nr 4 do rozporządzenia, spełniającego następujące wymagania jakościowe w zakresie minimalnej czystości analitycznej, maksymalnej zawartości nasion innych gatunków oraz minimalnej zdolności kiełkowania:

Tabela I. Wymagania jakościowe dla nasion lokalnych odmian zbóż

Lp.	Gatunki	Minimalna czystość analityczna (nasiona czyste)	Maksymalna zawartość nasion innych gatunków (nasiona innych gatunków roślin)	Minimalna zdolność kiełkowania (siewki normalne i nasiona twarde)
		% wagowy	szt./500 g	% liczbowy
1	2	3	4	5
1	<i>Triticum dicoccum</i> Pszenica płaskurka	98	60 ¹⁾	85
2	<i>Triticum monococcum</i> Pszenica samopsza	98	60 ^{1), 2)}	85
3	<i>Panicum miliaceum</i> Proso	97	400 ¹⁾	80
4	<i>Avena strigosa</i> Owies szorstki	98	60 ¹⁾	75
5	<i>Secale cereale var. multicaule</i> Krzyca	98	60	85

¹⁾ Niedopuszczalna obecność nasion owsa głuchego (*Avena fatua*).

²⁾ Wielkość próby do badań wynosi 1000 g.

Tabela II. Wymagania jakościowe dla nasion pozostałych lokalnych odmian roślin uprawnych

Lp.	Gatunki	Minimalna czystość analityczna (nasiona czyste)	Maksymalna zawartość nasion innych gatunków (nasiona innych gatunków roślin)	Minimalna zdolność kiełkowania (siewki normalne i nasiona twarde)
		% wagowy		% liczbowy
1	2	3	4	5
1	<i>Camelina sativa</i> Lnicznik siewny	98	0,3	80
2	<i>Lotus uliginosus</i> ^{1),2)} Komonica błotna	75	1,8 ¹⁾	75 ²⁾
3	<i>Mellilotus albus</i> ^{1),3)} Nostrzyk biały	96	2,5 ¹⁾	80 ³⁾
4	<i>Lactuca sativa var. angustana</i> Sałata todygowa (szparagowa, głąbiki krakowskie)	95	0,5	75
5	<i>Lathyrus sativus</i> Lędźwian siewny	98	1,5	80
6	<i>Lens culinaris</i> Soczewica jadalna	98	1,5	80
7	<i>Pastinaca sativa</i> Pasternak	97	0,5	70

¹⁾ Niedopuszczalna obecność nasion kianiarki (*Cuscuta*).

²⁾ Do 40 % nasion twardych uznaje się za zdolne do kiełkowania.

³⁾ Do 30 % nasion twardych uznaje się za zdolne do kiełkowania.

3. Wymogi dla wariantu 6.3. Produkcja nasienna na zlecenie banku genów — rozmnażanie nasion roślin zgodnie z umową, o której mowa w § 19 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia, w tym prowadzenie dokumentacji uprawy i udostępnianie jej jednostce badawczo-rozwojowej, koordynującej lub realizującej zadania w zakresie ochrony zasobów genetycznych, i przekazywanie tej jednostce wytworzonych nasion o wymaganej jakości.

4. Wymogi dla wariantu 6.4. Sady tradycyjne:

- 1) możliwość uzupełnienia sadu do 40 % obsady wszystkich drzew o co najmniej trzy gatunki lub odmiany drzew wymienione w załączniku nr 4 do rozporządzenia, lub odmiany drzew tradycyjnie uprawianych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed 1950 r. (powiększenie wymaga zwiększenia liczby odmian lub gatunków); obowiązek rozmnażania drzew na silnie rosnących podkładkach oraz prowadzenie ich jako wysokopienne drzewa o minimalnej wysokości pnia 1,20 m, w rozstawie nie mniejszej niż 4 × 6 m i nie większej niż 10 × 10 m;

2) wykonywanie podstawowych zabiegów pielęgnacyjnych, takich jak: cięcie sanitarne drzew i prześwietlające nadmiernie zagęszczone korony, usuwanie odrostów i samosiewów, bielenie pni starych drzew i zabezpieczanie pni młodych drzew przed ogryzaniem przez gryzonie, utrzymanie ogólnego porządku w sadzie;

3) koszenie i usuwanie trawy lub wypasanie.

VI. Pakiet 8. Ochrona gleb i wód

1. Wymogi dla wariantu 8.1. Wsiewki poplonowe:

- 1) wsiewanie roślin jako wsiewki poplonowej w rosnące rośliny ozime lub razem z siewem roślin jarych i utrzymanie ich przez okres zimy;
- 2) uprzątnięcie słomy po żniwach;
- 3) niewznawianie zabiegów agrotechnicznych przed dniem 1 marca;
- 4) przyoranie biomasy wsiewki poplonowej, z wyjątkiem uprawy gleby w systemie bezorkowym;

5) niestosowanie ścieków i osadów ściekowych na wsiewkę poplonową.

2. Wymogi dla wariantu 8.2. Międzyplon ozimy:

- 1) wykonanie siewu roślin ozimych jako międzyplonu ozimego do dnia 30 września;
- 2) niestosowanie pod międzyplon ozimy innych nawozów niż naturalne;
- 3) niestosowanie ścieków i osadów ściekowych na międzyplon ozimy;
- 4) przyoranie biomasy międzyplonu ozimego, z wyjątkiem uprawy gleby w systemie bezorkowym;
- 5) zakaz spasanania międzyplonu ozimego poza okresem wiosny;
- 6) niewznawianie zabiegów agrotechnicznych przed dniem 1 marca;
- 7) zakaz uprawy w plonie głównym rośliny, która była uprawiana w międzyplonie ozimym, lub formy jarej takiej rośliny;
- 8) w przypadku uprawy międzyplonu ozimego w międzyrzędziach chmielnika powierzchnia uprawy tego międzyplonu powinna stanowić około 67 % łącznej powierzchni plantacji chmielu.

3. Wymogi dla wariantu 8.3. Międzyplon ścierniskowy:

- 1) wykonanie siewu roślin jarych jako międzyplonu ścierniskowego do dnia 30 września;
- 2) niestosowanie pod międzyplon ścierniskowy innych nawozów niż naturalne;
- 3) niestosowanie ścieków i osadów ściekowych na międzyplon ścierniskowy;
- 4) przyoranie biomasy międzyplonu ścierniskowego, z wyjątkiem uprawy gleby w systemie bezorkowym;
- 5) możliwość spasanania biomasy międzyplonu ścierniskowego w okresie jesieni;

6) niewznawianie zabiegów agrotechnicznych przed dniem 1 marca;

7) zakaz uprawy w plonie głównym rośliny, która była uprawiana w międzyplonie ścierniskowym;

8) w przypadku uprawy międzyplonu ścierniskowego w międzyrzędziach chmielnika powierzchnia uprawy tego międzyplonu powinna stanowić około 67 % łącznej powierzchni plantacji chmielu.

VII. Pakiet 9. Strefy buforowe

1. Wymogi dla wariantu 9.1. Utrzymanie 2-metrowych stref buforowych oraz wariantu 9.2. Utrzymanie 5-metrowych stref buforowych:

- 1) utrzymanie strefy buforowej o szerokości:
  - a) około 2 metrów — w przypadku wariantu 9.1,
  - b) około 5 metrów — w przypadku wariantu 9.2;
- 2) wykaszanie raz w roku lub co 2 lata, nie później niż do dnia 30 września, przy zachowaniu istniejących drzew i krzewów;
- 3) usunięcie biomasy w ciągu 2 tygodni od skoszenia, z wyjątkiem uzasadnionych przypadków;
- 4) zakaz stosowania nawozów i środków ochrony roślin.

2. Wymogi dla wariantu 9.3. Utrzymanie 2-metrowych miedz śródpolnych oraz wariantu 9.4. Utrzymanie 5-metrowych miedz śródpolnych:

- 1) utrzymanie miedzy śródpolnej o szerokości:
  - a) około 2 metrów — w przypadku wariantu 9.3,
  - b) około 5 metrów — w przypadku wariantu 9.4;
- 2) wykaszanie raz w roku lub co 2 lata, nie później niż do dnia 30 września, przy zachowaniu istniejących drzew i krzewów; w przypadku żywopłotów — pielęgnacja;
- 3) zakaz stosowania nawozów i środków ochrony roślin.

WYKAZ GATUNKÓW ROŚLIN, GATUNKÓW PTAKÓW, JEDNOSTEK FITOSOCJOLOGICZNYCH
I SIEDLISK PRZYRODNICZYCH ORAZ RAS ZWIERZĄT, OBJĘTYCH PŁATNOŚCIĄ ROLNOŚRODOWISKOWĄ

1. Pakiet 2. Rolnictwo ekologiczne obejmuje następujące rośliny uprawne:

Lp.	Wariant / nazwa polska rośliny uprawnej	Nazwa łacińska gatunku	Klasyfikacja dla potrzeb upraw w rolnictwie ekologicznym: R - uprawy rolnicze, T - trwałe użytki zielone, W - uprawy warzywne, Z-uprawy roślin zielarskich, S - uprawy sadownicze i jagodowe, Sp- pozostałe uprawy sadownicze i jagodowe	Klasyfikacja roślin dla potrzeb sprawozdawczości: UR - uprawy roczne, UD - uprawy dwuletnie, UW - uprawy wieloletnie
1	2	3	4	5
	Wariant 2.1. Uprawy rolnicze (z certyfikatem zgodności) i wariant 2.2. Uprawy rolnicze (bez certyfikatu zgodności)			
1	barbula szara	<i>Caryopteris incana</i>	R*	UW
2	bobik	<i>Vicia faba</i> L.	R	UR
3	bodziszek iberyjski	<i>Geranium ibericum</i> Fisch. et Mey	R*	UW
4	bodziszek leśny	<i>Geranium sylvaticum</i> L.	R*	UW
5	brukiew pastewna	<i>Brassica napus</i> var. <i>napobrassica</i>	R	UR
6	burak cukrowy	<i>Beta vulgaris</i> ssp. <i>vulgaris</i> , convar. <i>crassa</i> var. <i>altissima</i>	R	UR
7	burak pastewny	<i>Beta vulgaris</i> ssp. <i>vulgaris</i> , convar. <i>crassa</i> var. <i>crassa</i>	R	UR
8	chaber bławatek	<i>Centaurea cyanus</i> L.	R*	UR
9	chaber driakiewnik	<i>Centaurea scabiosa</i> L.	R*	UW
10	chaber górski	<i>Centaurea montana</i> L.	R*	UW
11	chaber nadreński	<i>Centaurea rhenana</i> Bor.	R*	UD
12	chaber wielkogłówkowy	<i>Centaurea macrocephala</i> L.	R*	UW
13	chmiel	<i>Humulus lupulus</i> L.	R	UW
14	cykoria siewna	<i>Cichorium intybus</i> var. <i>sativum</i> Lam. et DC.	R	UR
15	czosnek cuchnący	<i>Allium odorum</i> L.	R*	UW
16	dalia zmienna	<i>Dahlia hybrida</i> Hort.	R*	UR
17	dynia oleista	<i>Cucurbita pepo</i> convar. <i>styriaca</i> Grebensc.	R	UR

1	2	3	4	5
18	dynia pastewna	<i>Cucurbita pepo</i> convar. <i>Pepo</i>	R	UR
19	dzielżan jesienny	<i>Helenium autumnale</i> L.	R*	UW
20	dzięgiel leśny	<i>Angelica silvestris</i> L.	R*	UW
21	dzwonek ogrodowy	<i>Campanula medium</i> L.	R*	UD
22	esparceta siewna	<i>Onobrychis vicifolia</i> Scop.	R	UW
23	facelia błękitna	<i>Phacelia tanacetifolia</i> Benth.	R	UR
24	gorczyca biała	<i>Sinapis alba</i> L.	R	UR
25	gorczyca czarna	<i>Brassica nigra</i> (L.) Koch.	R	UR
26	gorczyca sarepska	<i>Brassica juncea</i> (L.) Czern.	R	UR
27	groch siewny	<i>Pisum sativum</i> L.	R	UR
28	grostek leśny	<i>Lathyrus silvester</i> L.	R*	UW
29	gryka zwyczajna	<i>Fagopyrum esculentum</i> Moench	R	UR
30	inne gatunki pszenic		R	UR
31	jasnota biała	<i>Lamium album</i> L.	R*	UW
32	jęczmień jary	<i>Hordeum vulgare</i> L.	R	UR
33	jęczmień ozimy	<i>Hordeum vulgare</i> L.	R	UR
34	jęczyzka pomarańczowa	<i>Ligularia dentata</i> (A. Gray) H. Hara	R*	UW
35	kapusta pastewna	<i>Brassica oleracea</i> convar. <i>acephala</i>	R	UR
36	kminek zwyczajny	<i>Carum carvi</i> L.	R	UD
37	komonica zwyczajna	<i>Lotus corniculatus</i> L.	R	UW
38	koniczyna biała	<i>Trifolium repens</i> L.	R	UW
39	koniczyna białoróżowa	<i>Trifolium hybridum</i> L.	R	UW
40	koniczyna czerwona	<i>Trifolium pratense</i> L.	R	UW
41	koniczyna egipska (aleksandryjska)	<i>Trifolium alexandrinum</i> L.	R	UW
42	koniczyna krwistoczerwona	<i>Trifolium incarnatum</i> L.	R	UR
43	koniczyna perska	<i>Trifolium resupinatum</i> L.	R	UR
44	krwawnica pospolita	<i>Lythrum salicaria</i> L.	R*	UW
45	krwiściąg mniejszy	<i>Sanguisorba minor</i> Scop.	R*	UW
46	kuklik zwisty	<i>Geum rivale</i> L.	R*	UW
47	kukurydza	<i>Zea mays</i> L.	R	UR
48	len oleisty	<i>Linum usitatissimum</i> L. convar. <i>Mediterraneum</i> (Vavilov ex Ell.) Kulpa et Danert	R	UR
49	len włóknisty	<i>Linum usitatissimum</i> L. convar. <i>usitatissimum</i>	R	UR
50	łędźwian	<i>Lathyrus sativus</i> L.	R	UR
51	inianka siewna (Inicznik)	<i>Camelina sativa</i> (L.) Crantz	R	UR
52	lucerna chmielowa (nerkowata)	<i>Medicago lupulina</i> L.	R	UW

1	2	3	4	5
53	lucerna mieszańcowa	<i>Medicago x varia</i> Martyn	R	UW
54	lucerna sierpowata	<i>Medicago</i> spp.	R	UW
55	lucerna siewna	<i>Camelina sativa</i> (L.) Crantz	R	UW
56	łąka przemienna**		R	UW
57	łubin biały	<i>Lupinus albus</i> L.	R	UR
58	łubin wąskolistny	<i>Lupinus angustifolius</i> L.	R	UR
59	łubin żółty	<i>Lupinus luteus</i> L.	R	UR
60	maczek kalifornijski (pożłotka)	<i>Eschscholtzia californica</i> Cham.	R*	UR
61	mak lekarski	<i>Papaver somniferum</i> L.	R	UR
62	mak wschodni	<i>Papaver orientale</i> L.	R*	UW
63	marchew pastewna	<i>Daucus carota</i> L.	R	UR
64	mieszanka jednoroczna traw		R	UR
65	mieszanka jednoroczna traw z motylkowatymi drobnonasiennymi		R	UR
66	mieszanka strączkowo-gorczykowa		R	UR
67	mieszanka strączkowa		R	UR
68	mieszanka strączkowo-słonecznikowa		R	UR
69	mieszanka strączkowo-zbożowa		R	UR
70	mieszanka wieloletnia traw		R	UW
71	mieszanka wieloletnia traw z motylkowatymi drobnonasiennymi		R	UW
72	mieszanka zbożowa		R	UR
73	mięta długolistna	<i>Mentha longifolia</i> (L.) Huds.	R*	UW
74	mięta okrąglistna	<i>Mentha verticillata</i> L.	R*	UW
75	mikołajek płaskolistny	<i>Eryngium planum</i> L.	R*	UW
76	nostrzyk biały	<i>Melilotus albus</i> L.	R	UR
77	nostrzyk żółty (lekarski)	<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Pall.	R	UD
78	ostrzeń pospolity	<i>Cynoglossum officinale</i> L.	R*	UD
79	owies	<i>Avena sativa</i> L.	R	UR
80	pastwisko przemienne**		R	UW
81	peluszką	<i>Pisum arvense</i> L.	R	UR
82	perko	<i>Brassica rapa x Brassica rapa subsp. chinensis</i>	R	UR
83	proso	<i>Panicum miliaceum</i> L.	R	UR
84	przełot pospolity	<i>Anthyllis vulneraria</i> L.	R	UW
85	pszczelnik mołdawski	<i>Dracocephalum moldavicum</i> L.	R*	UR
86	pszenica zwyczajna jara	<i>Triticum aestivum</i> L. emend. Fiori et Paol.	R	UR

1	2	3	4	5
87	pszenica zwyczajna ozima	<i>Triticum aestivum</i> L. emend. Fiori et Paol.	R	UR
88	pszenżyto jare	x <i>Triticosecale</i> Wittm.	R	UR
89	pszenżyto ozime	x <i>Triticosecale</i> Wittm.	R	UR
90	rdest wężownik	<i>Polygonum bistorta</i> L.	R*	UW
91	rezeda wonna	<i>Reseda odorata</i> L.	R*	UR
92	rezeda żółta	<i>Reseda lutea</i> L.	R*	UW
93	rozchodnik amurski	<i>Sedum midderdorfianum</i> Maxim.	R*	UW
94	rozchodnik okazały	<i>Sedum spectabile</i> Boreau	R*	UW
95	roźniak przerośnięty	<i>Silphium perfoliatum</i> L.	R*	UW
96	rukiew siewna	<i>Eruca sativa</i> DC.	R*	UR
97	rutewka orlikolistna	<i>Thalictrum aquilegifolium</i> L.	R*	UW
98	rzepa pastewna	<i>Brassica rapa</i> subsp. <i>rapa</i>	R	UR
99	rzepak jary	<i>Brassica napus</i> L.	R	UR
100	rzepak ozimy	<i>Brassica napus</i> L.	R	UR
101	rzepik	<i>Brassica rapa</i> var. <i>typica</i> Posp.	R	UR
102	rzodkiew oleista	<i>Raphanus sativus</i> var. <i>oleiformis</i> Pers.	R	UR
103	seradela uprawna	<i>Ornithopus sativus</i> Brot.	R	UR
104	siekiernica górską	<i>Hedysarum hedysaroides</i> (L.) Schinz et Thell.	R*	UW
105	słonecznik oleisty	<i>Helianthus annuus</i> L.	R	UR
106	słonecznik pastewny	<i>Helianthus annuus</i> L.	R	UR
107	soja zwyczajna	<i>Glycine max</i> (L.) Merrill	R	UR
108	sorgo	<i>Sorghum</i> spp.	R	UR
109	sparceta piaskowa	<i>Onobrychis arenaria</i> (Kit.) Ser	R*	UW
110	sparceta piaskowa	<i>Onobrychis arenaria</i> (Kit.) Ser	R*	UW
111	stulisz miotłowy	<i>Sisymbrium polymorphum</i> (Murr.) Roth	R*	UW
112	szafwia okrągowa	<i>Salvia verticillata</i> L.	R*	UW
113	szarłat z wyjątkiem A. retroflexus	<i>Amaranthus</i> spp.	R	UR
114	szczęć leśna	<i>Dipsacus silvester</i> Huds.	R*	UD
115	szczęć sukiennicza	<i>Dipsacus fullonum</i> L.	R*	UD
116	ślaz maurytański	<i>Malva mauritiana</i> L.	R*	UD
117	ślazówka ogrodowa	<i>Lavatera trimestris</i> L.	R*	UR
118	ślazówka turyngska	<i>Lavatera thuringiaca</i> L.	R*	UW
119	topinambur	<i>Helianthus tuberosus</i> L.	R	UR
120	trędownik bulwiasty	<i>Scrophularia nodosa</i> L.	R*	UW
121	trojeść krwista	<i>Asclepias incarnata</i> L.	R*	UD
122	wyka kosmata	<i>Asclepias incarnata</i> L.	R*	UD
123	wyka siewna	<i>Vicia sativa</i> L.	R	UR

1	2	3	4	5
124	żyto jare	<i>Secale cereale L.</i>	R	UR
125	żyto ozime	<i>Secale cereale L.</i>	R	UR
	Wariant 2.3. Trwałe użytki zielone (z certyfikatem zgodności) i wariant 2.4. Trwałe użytki zielone (w okresie przestawiania)			
1	łąka **		T	UW
2	pastwisko **		T	UW
	Wariant 2.5. Uprawy warzywne (z certyfikatem zgodności) i wariant 2.6. Uprawy warzywne (w okresie przestawiania)			
1	arbuz (kawon)	<i>Citrullus vulgaris (Thunb.) Matsum et Nakai</i>	W	UR
2	bób	<i>Vicia faba L.</i>	W	UR
3	brokuł włoski	<i>Brassica oleracea var. botrytis italica</i>	W	UR
4	brukiew jadalna	<i>Brassica napus var. napobrassica</i>	W	UR
5	burak ćwikłowy	<i>Beta vulgaris ssp. vulgaris, convar. crassa var. conditiva</i>	W	UR
6	burak liściowy	<i>Beta vulgaris ssp. vulgaris convar. Vulgaris var. cicla L.</i>	W	UR
7	cebula kartoffanka	<i>Allium cepa var. aggregatum</i>	W	UR
8	cebula perłowa	<i>Allium ampeloprasum</i>	W	UR
9	cebula wielopiętrowa	<i>Allium cepa var. proliferum</i>	W	UW
10	cebula zwyczajna	<i>Allium cepa</i>	W	UR
11	chrzan pospolity	<i>Cochlearia armoracia L.</i>	W	UR
12	ćukinia	<i>Cucurbita pepo var. giromontina</i>	W	UR
13	cykoria siewna	<i>Cichorium intybus var. sativum Lam. et DC.</i>	W	UR
14	cykoria warzywna	<i>Cichorium intybus var. Foliosum Hegi</i>	W	UR
15	czosnek	<i>Allium sativum L.</i>	W	UR
16	dynia olbrzymia	<i>Cucurbita maxima Duch.</i>	W	UR
17	dynia zwyczajna	<i>Cucurbita pepo L.</i>	W	UR
18	endywia	<i>Cichorium endivia L.</i>	W	UR
19	fasola wielokwiatowa	<i>Phaseolus coccineus L.</i>	W	UR
20	fasola zwykła	<i>Phaseolus vulgaris L.</i>	W	UR
21	fenkuł	<i>Foeniculum vulgare ssp. capillaceum var. azoricum</i>	W	UR
22	groch cukrowy	<i>Pisum sativum var. saccharatum</i>	W	UR
23	groch łuskowy	<i>Pisum sativum var. pachylobum</i>	W	UR
24	jarmuż	<i>Brassica oleracea var. acephala subvar. sabellica</i>	W	UR
25	kabaczek	<i>Cucurbita pepo</i>	W	UR
26	kalafior	<i>Brasica oleracea var. botrytis</i>	W	UR

1	2	3	4	5
27	kalarepa	<i>Brassica oleracea</i> var. <i>gongylodes</i>	W	UR
28	kapusta brukselska	<i>Brassica oleracea</i> var. <i>gemmifera</i>	W	UR
29	kapusta chińska	<i>Brassica rapa</i> var. <i>chinensis</i>	W	UR
30	kapusta głowiasta biała	<i>Brassica oleracea</i> var. <i>capitata</i> f. <i>alba</i>	W	UR
31	kapusta głowiasta czerwona	<i>Brassica oleracea</i> var. <i>capitata</i> f. <i>rubra</i>	W	UR
32	kapusta pekińska	<i>Brassica rapa</i> var. <i>pekinensis</i>	W	UR
33	kapusta włoska	<i>Brassica oleracea</i> var. <i>italica</i>	W	UR
34	karczoch	<i>Cynara scolymus</i> L.	W	UR
35	kard	<i>Cynara cardunculus</i> L.	W	UR
36	kminek zwyczajny	<i>Carum carvi</i> L.	W	UD
37	koper ogrodowy	<i>Anethum graveolens</i> L.	W	UR
38	koper włoski	<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.	W	UR
39	kukurydza cukrowa	<i>Zea mays</i> var. <i>saccharata</i>	W	UR
40	marchew jadalna	<i>Daucus carota</i> L.	W	UR
41	melon	<i>Cucumis melo</i> L.	W	UR
42	oberżyna (bakłażan)	<i>Solanum melongera</i> L.	W	UR
43	ogórek	<i>Cucumis sativus</i> L.	W	UR
44	papryka	<i>Capsicum annuum</i> L.	W	UR
45	pasternak zwyczajny	<i>Pastinaca sativa</i> L.	W	UR
46	patison	<i>Cucurbita pepo</i> var. <i>patissonina</i>	W	UR
47	pieczarka	<i>Agaricus</i>	W	P
48	pietruszka korzeniowa	<i>Petroselinum sativum</i> ssp. <i>tuberosum</i>	W	UR
49	pietruszka naciowa	<i>Petroselinum sativum</i> ssp. <i>crispum</i>	W	UR
50	pomidor	<i>Lycopersicon esculentum</i> Mill.	W	UR
51	pomidor skórzasty	<i>Physalis ixocarpa</i>	W	UR
52	por	<i>Allium porrum</i> L.	W	UR
53	rabarbar	<i>Rheum rhaponticum</i>	W	UW
54	rodzynek brazylijski	<i>Physalis peruviana</i>	W	UR
55	rokambut	<i>Allium ophioscorodon</i> Don	W	UR
56	roszponka	<i>Valerianella olitoria</i> (L.) Letter. Em. Betcke	W	UR
57	rzepa jadalna	<i>Brassica rapa</i> subsp. <i>rapa</i>	W	UR
59	rzeducha ogrodowa	<i>Lepidium sativum</i> L.	W	UR
60	rzodkiew	<i>Raphanus sativus</i> var. <i>niger</i> Kerner	W	UR
61	rzodkiewka	<i>Raphanus sativus</i> var. <i>sativus</i>	W	UR
62	salsefia	<i>Tragopogon porrifolius</i> L.	W	UR
63	sałata głowiasta	<i>Lactuca sativa</i> var. <i>capitata</i>	W	UR
64	sałata listkowa	<i>Lactuca sativa</i> var. <i>foliosa</i>	W	UR

1	2	3	4	5
65	sałata łądoga	<i>Lactuca sativa</i> var. <i>augustana</i>	W	UR
66	sałata rzymska	<i>Lactuca sativa</i> var. <i>romana</i>	W	UR
67	seler korzeniowy	<i>Apium graveolens</i> var. <i>rapaceum</i>	W	UR
68	seler naciowy	<i>Apium graveolens</i> var. <i>dulce</i>	W	UR
69	siedmiolatka	<i>Allium fistulosum</i> L.	W	UW
70	skorzonera	<i>Scorzonera hispanica</i> L.	W	UR
71	soczewica jadalna	<i>Lens culinaris</i> Medik.	W	UR
72	szalotka	<i>Allium ascalonicum</i>	W	UR
73	szczaw	<i>Rumex acetosa</i> L.	W	UW
74	szczypiorek	<i>Allium schoenoprasum</i> L.	W	UW
75	szparag	<i>Asparagus officinalis</i> L.	W	UW
76	szpinak nowozelandzki	<i>Tetragonia expansa</i> Murr.	W	UR
77	szpinak zwyczajny	<i>Spinacia oleracea</i> L.	W	UR
78	ziemniak	<i>Solanum tuberosum</i> L.	W	UR
	Wariant 2.7. Uprawy zielarskie (z certyfikatem zgodności) i wariant 2.8. Uprawy zielarskie (w okresie przestawiania)			
1	arcydzięgiel litwor	<i>Archangelica officinalis</i> L.	Z	UR
2	babka lancetowata	<i>Plantago lanceolata</i> L.	Z	UW
3	bazylią pospolita	<i>Ocimum basilicum</i> L.	Z	UR
4	bylica estragon	<i>Artemisia dracuncululus</i> L.	Z	UW
	bylica piotun	<i>Artemisia absinthium</i> L.	Z	UW
5	czarnuszka siewna	<i>Nigella sativa</i> L.	Z	UR
6	cząber ogrodowy	<i>Satureja hortensis</i> L.	Z	UR
7	czosnek niedźwiedzi	<i>Allium ursinum</i> L.	Z	UR
8	dziurawiec zwyczajny	<i>Hypericum perforatum</i> L.	Z	UW
9	fioltek trójbarwny	<i>Viola tricolor</i> L.	Z	UR
10	hyzop lekarski	<i>Hyssopus officinalis</i> L.	Z	UW
11	jeżówka purpurowa	<i>Echinacea purpurea</i>	Z	UW
12	kocanki piaskowe	<i>Helichrysum arenarium</i> Moench.	Z	UW
13	kolendra siewna	<i>Coriandrum sativum</i> L.	Z	UR
14	koper włoski	<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.	Z	UR
15	kozieradka pospolita	<i>Trigonella foenum graecum</i> L.	Z	UR
16	kozłek lekarski	<i>Valeriana officinalis</i> L.	Z	UR
17	krokosz barwierski	<i>Carthamus tinctorius</i> L.	Z	UR
18	krwawnik pospolity	<i>Achillea millefolium</i> L.	Z	UW
19	lawenda wąskolistna	<i>Lavandula angustifolia</i> Mill.	Z	UW
20	lebiodka pospolita	<i>Origanum vulgare</i> L.	Z	UW
21	linianka (lnica) pospolita	<i>Linaria vulgaris</i> (L.) Mill.	Z	UR
22	lubczyk ogrodowy	<i>Levisticum officinalis</i> L.	Z	UW

1	2	3	4	5
23	lulek czarny	<i>Hyoscyamus niger L.</i>	Z	UR
24	łopian większy	<i>Arctium lappa L.</i>	Z	UR
25	majeranek ogrodowy	<i>Origanum maiorana L.</i>	Z	UR
26	malwa czarna	<i>Althea rosea (L.) Cav.</i>	Z	UD
27	melisa lekarska	<i>Melissa officinalis L.</i>	Z	UW
28	mięta kędzierzawa	<i>Mentha crispa L.</i>	Z	UW
29	mięta pieprzowa	<i>Mentha piperita L.</i>	Z	UW
30	mniszek lekarski	<i>Taraxacum officinalis L.</i>	Z	UW
31	mydlnica lekarska	<i>Saponaria officinalis L.</i>	Z	UW
32	nagietek lekarski	<i>Calendula officinalis L.</i>	Z	UR
33	nawłóć późna	<i>Solidago gigantea L.</i>	Z	UW
34	ogórecznik lekarski	<i>Borago officinalis L.</i>	Z	UR
35	orlik pospolity	<i>Aquilegia vulgaris L.</i>	Z	UW
36	ostropest plamisty	<i>Silybum marianum L.</i>	Z	UR
37	pokrzywa zwyczajna	<i>Urtica dioica L.</i>	Z	UW
38	prawoślaz lekarski	<i>Althea officinalis L.</i>	Z	UW
39	różeniec górski	<i>Rhodiola rosea L.</i>	Z	UW
40	rumian rzymski (szlachetny)	<i>Anthemis nobilis L.</i>	Z	UW
41	rumianek pospolity	<i>Chamomilla recutita (L.) Rauch.</i>	Z	UR
42	ruta zwyczajna	<i>Ruta graveolens L.</i>	Z	UR
43	rutwica lekarska	<i>Gallega officinalis L.</i>	Z	UW
44	rzewień dłoniasty	<i>Rheum palmatum L.</i>	Z	UW
45	serdecznik pospolity	<i>Leonurus cardiaca L.</i>	Z	UW
46	szafwia lekarska	<i>Salvia officinalis L.</i>	Z	UW
47	szanta zwyczajna	<i>Marrubium vulgare L.</i>	Z	UW
48	ślaz dziki	<i>Malva sylvestris L.</i>	Z	UW
49	turówka leśna	<i>Hierochloë australis (Shrad)Roem et Shult.</i>	Z	UW
50	turówka wonna	<i>Hierochloë odorata (L.)Wahlbg.</i>	Z	UW
51	tymianek pospolity	<i>Thymus</i>	Z	UW
52	tymianek właściwy	<i>Thymus vulgaris L.</i>	Z	UW
53	wiesiołek dwuletni	<i>Oenothera biennis L.</i>	Z	UD
54	złocien dalmatyński	<i>Chrysanthemum cinerariaefolium Vis.</i>	Z	UW
55	żeń-szeń prawdziwy	<i>Panax ginseng C.A.Mey</i>	Z	UW
	Wariant 2.9. Uprawy sadownicze i jagodowe (z certyfikatem zgodności) i wariant 2.10. Uprawy sadownicze i jagodowe (w okresie przestawiania)			
1	agrest (porzeczka agrest)	<i>Ribes uva-crispa var. reclinatum (L.) Berl.</i>	S	UW
2	borówka wysoka i średnia	<i>Vaccinium corymbrosum L.</i>	S	UW
3	brzoskwinia	<i>Prunus persica (L.) Batsch</i>	S	UW
4	czereśnia	<i>Prunus avium (L.) L.</i>	S	UW
5	grusza domowa	<i>Pyrus communis L.</i>	S	UW
6	jabłko domowa	<i>Malus domestica Borkh.</i>	S	UW

1	2	3	4	5
7	jeżyna	<i>Rubus fruticosus</i> L.	S	UW
8	malina	<i>Rubus idaeus</i> L.	S	UW
9	morela	<i>Prunus armeniaca</i> L.	S	UW
10	porzeczka	<i>Ribes spp.</i>	S	UW
11	poziomka	<i>Fragaria vesca</i> L.	S	UW
12	śliwa domowa	<i>Prunus domestica</i> L.	S	UW
13	truskawka	<i>Fragaria x ananassa</i> Duchense	S	UW
14	winorośl	<i>Vitis vinifera</i> L.	S	UW
15	wiśnia pospolita	<i>Prunus cerasus</i> L.	S	UW
	Wariant 2.11. Pozostałe uprawy sadownicze i jagodowe (z certyfikatem zgodności) i wariant 2.12. Pozostałe uprawy sadownicze i jagodowe (w okresie przestawiania)			
1	aronia czarnoowocowa	<i>Aronia melanocarpa</i> (Michx.) Elliott	Sp	UW
2	berberys zwyczajny	<i>Berberis vulgaris</i> L.	Sp	UW
3	borówka brusznicza	<i>Vaccinium vitis-idaea</i> L.	Sp	UW
4	borówka niska	<i>Vaccinium angustifolium</i> Ait.	Sp	UW
5	dereń jadalny	<i>Cornus mas</i> L.	Sp	UW
6	bez czarny	<i>Sambucus nigra</i> L.	Sp	UW
7	głóg	<i>Crataegus spp.</i>	Sp	UW
8	grusza azjatycka	<i>Pyrus pyrifolia</i> (Burm.) Nak.	Sp	UW
9	jagoda kamczacka (suchodrzew jadalny)	<i>Lonicera coerulea</i> var. <i>kamtschatica</i> Pojark.	Sp	UW
10	jarząb pospolity	<i>Sorbus aucuparia</i> L.	Sp	UW
11	kałina koralowa	<i>Viburnum opulus</i>	Sp	UW
12	leszczyna	<i>Corylus spp.</i>	Sp	UW
13	orzech włoski	<i>Juglans regia</i> L.	Sp	UW
14	pigwa pospolita	<i>Cydonia oblonga</i> Mill.	Sp	UW
15	pigwowiec	<i>Chaenomeles spp.</i>	Sp	UW
16	rokitnik zwyczajny	<i>Hippophae rhamnoides</i> L.	Sp	UW
17	róża dzika	<i>Rosa canina</i> L.	Sp	UW
18	róża pomarszczona	<i>Rosa rugosa</i> L.	Sp	UW
19	śliwa japońska	<i>Prunus salicina</i> Lindl.	Sp	UW
20	śliwa tarnina	<i>Prunus spinosa</i> L.	Sp	UW
21	świdośliwa	<i>Amelanchier alnifolia</i> . (Nutt.)Nutt.	Sp	UW
22	żurawina	<i>Vaccinium macrocarpon</i> Ait.	Sp	UW

* Roślina miododajna sklasyfikowana jako uprawa rolnicza.

** Łąki i pastwiska — grunty zajęte pod uprawę traw lub innych upraw zielnych zarówno naturalnych, jak i powstałych w wyniku działalności rolniczej (zasianych), wyróżnianie ze względu na czas trwania użytkowania na:

— przemienne użytki zielone (trawy na gruntach ornych) — włączone do systemu płodozmianu przez okres krótszy niż pięć lat,

— trwałe użytki zielone — niewłączone do systemu płodozmianu przez okres pięciu lat lub dłużej.

2. Pakiet 4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000 i Pakiet 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000:

1) wariant 4.1. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków i wariant 5.1. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków obejmują następujące gatunki ptaków:

- a) biegus zmienny (schinzii) *Calidris alpina schinzii*,
- b) błotniak łąkowy (*Cirrus pygargus*),
- c) czajka (*Vanellus vanellus*),
- d) derkacz (*Crex crex*),
- e) dubelt (*Gallinago media*),
- f) krwawodziób (*Tringa totanus*),

- g) kulik wielki (*Numenius arquata*),
h) kszyc (*Gallinago gallinago*),
i) rycyk (*Limosa limosa*),
j) wodniczka (*Acrocephalus paludicola*);
- 2) wariant 4.2 Mechowiska i wariant 5.2. Mechowiska obejmują następujące jednostki fitosocjologiczne: szeroko ujęte związki *Caricion davallianae*, *Caricion nigrae*, część *Caricion lasiocarpae* oraz nawiązujące do nich zbiorowiska, na których udokumentowana zostanie obecność gatunków identyfikujących, znajdujące się na typach siedlisk określonych według klasyfikacji Natura 2000:
- a) torfowiska przejściowe i trzęsawiska (7140) (oprócz zbiorowisk ze związku *Rhynchosporion*),
b) górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230),
c) torfowiska nakredowe (7210) należące do *Caricion davallianae* — siedlisko priorytetowe;
- 3) wariant 4.3. Szuwary Wielkoturzycowe i wariant 5.3. Szuwary Wielkoturzycowe obejmują następujące jednostki fitosocjologiczne: związek *Magnocaricion* z wyjątkiem *Phalaridetum arundinaceae*, *Caricetum paniculatae*, *Cicuto-Caricetum pseudocyperi*, *Caricetum ripariae*, *Thelypteridi-Phragmitetum*, *Iridetum pseudacori*, znajdujące się na siedliskach priorytetowych *Magnocaricion*, określonych według klasyfikacji Natura 2000 jako torfowiska nakredowe (7210) oraz szuwary wielkoturzycowe, które nie zostały wpisane na listę siedlisk Natura 2000;
- 4) wariant 4.4. Łąki trzęślicowe i selernicowe i wariant 5.4. Łąki trzęślicowe i selernicowe obejmują następujące jednostki fitosocjologiczne: zbiorowiska związków *Molinion caeruleae* (łąki trzęślicowe) i *Cnidion dubii* (łąki selernicowe) oraz nawiązujące do nich zbiorowiska, na których udokumentowana zostanie obecność gatunków identyfikujących, znajdujące się na typach siedlisk określonych według klasyfikacji Natura 2000 jako zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (6410) oraz łąki selernicowe (6440);
- 5) wariant 4.5. Murawy ciepłolubne i wariant 5.5. Murawy ciepłolubne obejmują następujące jednostki fitosocjologiczne: zbiorowiska klasy *Festuco-Brometea* oraz związku *Koelerion glaucae*, a także zespół *Anthyllidi-Trifolietum montanii* i nawiązujące do nich zbiorowiska, na których udokumentowana zostanie obecność gatunków identyfikujących, znajdujące się na typach siedlisk określonych według klasyfikacji Natura 2000 jako:
- a) ciepłolubne śródlądowe murawy napiaskowe (6120) — siedlisko o znaczeniu priorytetowym,
b) murawy kserotermiczne (6210), w których za priorytetowe uważa się płaty z istotnymi stanowiskami storczykowatych,
c) ciepłolubne łąki pienińskie (6510-4),
d) murawy stepowe, w tym murawy ostnicowe;
- 6) wariant 4.6. Pónaturalne łąki wilgotne i wariant 5.6. Pónaturalne łąki wilgotne obejmują następujące jednostki fitosocjologiczne: zbiorowiska związku *Calthion* oraz nawiązujące do nich zbiorowiska, na których udokumentowana zostanie obecność gatunków identyfikujących, znajdujące się na typach siedlisk podmokłych, które nie zostały wpisane na listę siedlisk Natura 2000 jako:
- a) łęgi rozlewiskowe na tarasach zalewowych rzek,
b) grądy podmokłe na podmokliskach,
c) łąki pobagienne na nieco odwodnionych torfowiskach;
- 7) wariant 4.7. Pónaturalne łąki świeże i wariant 5.7. Pónaturalne łąki świeże obejmują następujące jednostki fitosocjologiczne: zbiorowiska związków *Arrhenatherion* (oprócz ubogich postaci *Poo-Festucetum* i suchych łąk pienińskich *Anthyllidi-Trifolietum montanii*) i *Polygono-Trisetion* oraz nawiązujące do nich zbiorowiska, na których udokumentowana zostanie obecność gatunków identyfikujących, znajdujące się na typach siedlisk określonych według klasyfikacji Natura 2000 jako:
- a) część niżowych i górskich świeżych łąk użytkowanych ekstensywnie (6510, bez 6510-4 czyli ciepłolubnych łąk pienińskich),
b) górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (6520);
- 8) wariant 4.8. Bogate gatunkowo murawy bliźniczkowe i wariant 5.8. Bogate gatunkowo murawy bliźniczkowe obejmują następujące jednostki fitosocjologiczne: zbiorowiska rzędu *Nardetalia* oraz nawiązujące do nich zbiorowiska, na których udokumentowana zostanie obecność gatunków identyfikujących, znajdujące się na typach siedlisk określonych według klasyfikacji Natura 2000 jako bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (6230), w których za priorytetowe uważa się tylko płaty bogate florystycznie;
- 9) wariant 4.9. Stonorośla oraz wariant 5.9. Stonorośla obejmują następujące jednostki fitosocjologiczne: zbiorowiska klas *Asteretea tripolium* i *Thero-Salicornietea*, zespół *Potentillo-Festucetum* (klasa *Molinio-Arrhenatheretea*) i *Scripetum maritimi* (klasa *Phragmitetea*) oraz nawiązujące do nich zbiorowiska, na których udokumentowana zostanie obecność gatunków identyfikujących, znajdujące się na typach siedlisk określonych według klasyfikacji Natura 2000 jako:
- a) śródlądowe błotniste solniska z solirodem (1310),
b) solniska nadmorskie (1330),
c) śródlądowe stone łąki, pastwiska i szuwary (1340) jako siedlisko o znaczeniu priorytetowym;
- 10) wariant 4.10. Użytki przyrodnicze i wariant 5.10. Użytki przyrodnicze obejmują typy siedlisk przyrodniczych określonych według klasyfikacji Natura 2000 jako:
- a) torfowiska wysokie (7110, 7120),

- b) część torfowisk przejściowych i trzęsawiska (7140),
- c) obniżenia na podłożu torfowym (7150),
- d) część torfowisk zasadowych (7230),
- e) luźne murawy napiaskowe (2330),
- f) wrzosowiska (4030, 4010),
- g) szuwary (w tym 7210).

3. Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie:

- 1) wariant 6.1. Produkcja towarowa lokalnych odmian roślin uprawnych i wariant 6.2. Produkcja nasienna lokalnych odmian roślin uprawnych obejmują następujące gatunki roślin:

a) Krzyca *Secate cereale var multicalc*

- b) Pszenica płaskurka *Triticum diccocum*,
- c) Pszenica samopsza *Triticum monococcum*,
- d) Proso *Panicum miliaceum L.*,
- e) Owies szorstki *Avena strigosa Schreb.*,
- f) Lnicznik siewny *Camelina sativa L.*,
- g) Komonica błotna *Lotus uliginosus Schkuhr*,
- h) Nostrzyk biały *Melilotus alba Medik.*,
- i) Sałata fodygowa (szparagowa) *Lactuca sativa L. var. angustana hort. ex.*,
- j) Lędźwian siewny *Lathyrus sativus L.*,
- k) Soczewica jadalna *Lens culinaris Medik.*,
- l) Pasternak *Pastinaca sativa L.*;

2) wariant 6.4. Sady tradycyjne obejmuje następujące gatunki drzew:

Gatunek	Odmiana
Jabłonie	Ananas Bierzenicki, Antonówka Póttorafunt, Aporta, Babuszkino, Beforest, Boiken, Bukówka, Cellini, Cesarz Wilhelm, Chartamowska, Cytrynówka, Glogierówka, Grafsztynek Czerwony, Grafsztynek Finlandzki, Grafsztynek Prawdziwy, Grahama Jubileuszowe, Grochówka, Gruchoty, Jakub Lebel, Kalwilla Jesienna, Kantówka Gdańska, Kardynalskie, Koksza Pomarańczowa, Kosztela Kronselska, Królowa, Krótkonóżka, Książę Albrecht Pruski, Książęce, Kuzynek Buraczek, Landsberska, Malinowa Oberlandzka, Montwiłówka, Niezrównane Peasgooda, Ontario, Oliwka Czerwona, Oliwka Inflancka, Pepina Linneusza, Pepina Ribstona, Piękna z Barnaku, Piękna z Hrnhutt, Piękna z Rept, Rajewskie, Rarytas Śląski, Reneta Ananasowa, Reneta Baumana, Reneta Blenheimiska, Reneta Gwiazdkowa, Reneta Kasselska, Reneta Kulona, Reneta Muszkatołowa, Reneta Orleańska, Reneta Sudecka, Reneta Szampańska, Reneta Szara, Reneta Złota, Reneta Zuccalmaglio, Różanka Polska, Ryszard Żółty, Signe Tillisch, Suislepper, Sztetyna Czerwona, Sztetyna Zielona, Titówka, Złotka Kwidzyńska, Zorza, Żeleźniak
Grusze	Amanlisa, Bera Boska, Bera Diela, Bera Liońska, Bera Szara, Bera Ulmska, Bergamota Czerwona Jes, Bolka, Cytrynówka, Diuszesa Wczesna, Dobra Ludwika, Dobra Szara, Dr Jules Gujot, Dziekanka Lipcowa, Dziekanka Jesienna, Flamandka, Józefinka, Kalebasa Płocka, Kongresówka, Król Sobieski, Księżna Elza, Napoleonka, Owsianka, Panienska, Paryżanka, Patawinka, Pomarańczówka, Proboszczówka, Pstrągówka, Pstrągówka Zimowa, Salisbury, Tongrówka, Urbanistka, Winiówka Francuska, Żyfardka

Czereśnie	Bładoróżowa, Czarna Późna, Donissena Żółta, Gubeńska, Gubińska Czarna, Kanarkowa, Kassina, Kozerska, Kunzego, Lotka Trzebnicka, Merla, Miodówka, Przybrodzka, Sercówka Nieszawska, Wczesna Riverso, Wolska
Wiśnie	Hiszpanka, Hortensja, Książęca, Min. Podbielski, Pożóg 29, Szklanka Wielka, Wczesna Ludwika, Włoszakowice, Wróble, Wiśnie odroślowe lokalne
Śliwy	Brzoskwiniowa, Fryga, Kirka, Lubaszka, Mirabelka z Nancy, Renkloda Zielona, Węgierka, Łowicka

4. Pakiet 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie obejmuje następujące gatunki zwierząt:

Gatunek	Rasa
Bydło	Bydło rasy polskiej czerwonej, bydło rasy biało-żółtej, bydło rasy polskiej czerwono-białej, bydło rasy polskiej czarno-białej
Konie	Koniki polskie, konie huculskie, konie małopolskie, konie śląskie, konie wielkopolskie, konie zimnokrwiste w typie sokólskim, konie zimnokrwiste w typie sztumskim
Owce	Owce rasy wrzosówka, owce rasy świniarka, owce olkuskie, polskie owce górskie odmiany barwnej, owce rasy merynos odmiany barwnej, owce uhruskie, owce wielkopolskie, owce żelaźnieńskie, owce rasy korideil, owce kamienieckie, owce pomorskie, owce rasy cakiel podhalański, owce rasy merynos polski w starym typie
Świnie	Świnie rasy puławskiej, świnie rasy złotnickiej białej, świnie rasy złotnickiej pstrej

**WYSOKOŚĆ STAWEK PŁATNOŚCI ROLNOŚRODOWISKOWEJ DLA POSZCZEGÓLNYCH PAKIETÓW
I ICH WARIANTÓW**

Lp.	Pakiety rolnośrodowiskowe	Lp.	Warianty rolnośrodowiskowe	Stawki płatności	
1	2	3	4	5	
1	Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone	1	Wariant 1.1. Zrównoważony system gospodarowania	360 zł/ha	
2	Pakiet 2. Rolnictwo ekologiczne	2	Wariant 2.1. Uprawy rolnicze (z certyfikatem zgodności)	790 zł/ha	
		3	Wariant 2.2. Uprawy rolnicze (w okresie przestawiania)	840 zł/ha w pierwszym i drugim roku realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego	790 zł/ha w kolejnych latach realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego
		4	Wariant 2.3. Trwałe użytki zielone (z certyfikatem zgodności)	260 zł/ha	
		5	Wariant 2.4. Trwałe użytki zielone (w okresie przestawiania)	330 zł/ha w pierwszym i drugim roku realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego	260 zł/ha w kolejnych latach realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego
		6	Wariant 2.5. Uprawy warzywne (z certyfikatem zgodności)	1300 zł/ha	

1	2	3	4	5	
		7	Wariant 2.6. Uprawy warzywne (w okresie przystawiania)	1550 zł/ha w pierwszym i drugim roku realizacji zobowiązania rolnośrodo- wiskowego, a w przypadku upraw roślin wieloletnich – również w trzecim roku realizacji tego zobowiązania	1300 zł/ha w kolejnych latach realizacji zobowiązania rolnośrodo- wiskowego
		8	Wariant 2.7. Uprawy zielarskie (z certyfikatem zgodności)	1050 zł/ha	
		9	Wariant 2.8. Uprawy zielarskie (w okresie przystawiania)	1150 zł/ha w pierwszym i drugim roku realizacji zobowiązania rolnośrodo- wiskowego, a w przypadku upraw roślin wieloletnich – również w trzecim roku realizacji tego zobowiązania	1050 zł/ha w kolejnych latach realizacji zobowiązania rolnośrodo- wiskowego
		10	Wariant 2.9. Uprawy sadownicze i jagodowe (z certyfikatem zgodności)	1540 zł/ha	
		11	Wariant 2.10. Uprawy sadownicze i jagodowe (w okresie przystawiania)	1800 zł/ha w pierwszym, drugim i trzecim roku realizacji zobowiązania rolnośrodo- wiskowego	1540 w kolejnych latach realizacji zobowiązania rolnośrodo- wiskowego

1	2	3	4	5	
		12	Wariant 2.11. Pozostałe uprawy sadownicze i jagodowe (z certyfikatem zgodności)	650 zł/ha	
		13	Wariant 2.12. Pozostałe uprawy sadownicze i jagodowe (w okresie przestawiania)	800 zł/ha w pierwszym, drugim i trzecim roku realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego	650 zł/ha w kolejnych latach realizacji zobowiązania rolnośrodowiskowego
3	Pakiet 3. Ekstensywne trwałe użytki zielone	14	Wariant 3.1. Ekstensywna gospodarka na łąkach i pastwiskach	500 zł/ha	
4	Pakiet 4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000	15	Wariant 4.1. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków	1200 zł/ha	
		16	Wariant 4.2. Mechowiska	1200 zł/ha	
		17	Wariant 4.3. Szuwary wielkoturzycowe	800 zł/ha	
		18	Wariant 4.4. Łąki trzęślicowe i selernicowe	1200 zł/ha	
		19	Wariant 4.5. Murawy ciepłolubne	1200 zł/ha	
		20	Wariant 4.6. Półnaturalne łąki wilgotne	800 zł/ha	
		21	Wariant 4.7. Półnaturalne łąki świeże	800 zł/ha	
		22	Wariant 4.8. Bogate gatunkowo murawy bliźniczkowe	800 zł/ha	
		23	Wariant 4.9. Słonorośla	1190 zł/ha	
		24	Wariant 4.10. Użytki przyrodnicze	550 zł/ha	

1	2	3	4	5
5	Pakiet 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000	25	Wariant 5.1. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków	1370 zł/ha
		26	Wariant 5.2. Mechowiska	1390 zł/ha
		27	Wariant 5.3. Szuwary wielkoturzycowe	910 zł/ha
		28	Wariant 5.4. Łąki trzęślicowe i selernicowe	1390 zł/ha
		29	Wariant 5.5. Murawy ciepłolubne	1380 zł/ha
		30	Wariant 5.6. Półnaturalne łąki wilgotne	840 zł/ha
		31	Wariant 5.7. Półnaturalne łąki świeże	840 zł/ha
		32	Wariant 5.8. Bogate gatunkowo murawy bliźniczkowe	870 zł/ha
		33	Wariant 5.9. Słonorośla	1190 zł/ha
		34	Wariant 5.10. Użytki przyrodnicze	550 zł/ha
6	Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie	35	Wariant 6.1. Produkcja towarowa lokalnych odmian roślin uprawnych	570 zł/ha
		36	Wariant 6.2. Produkcja nasienna towarowa lokalnych odmian roślin uprawnych	800 zł/ha
		37	Wariant 6.3. Produkcja nasienna na zlecenie banku genów	4700 zł/ha
		38	Wariant 6.4. Sady tradycyjne	2100 zł/ha

1	2	3	4	5
7	Pakiet 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	39	Wariant 7.1. Zachowanie lokalnych ras bydła	1140 zł/szt.
		40	Wariant 7.2. Zachowanie lokalnych ras koni	1500 zł/szt.
		41	Wariant 7.3. Zachowanie lokalnych ras owiec	320 zł/szt.
		42	Wariant 7.4. Zachowanie lokalnych ras świń	570 zł/szt.
8	Pakiet 8. Ochrona gleb i wód	43	Wariant 8.1. Wsiewki poplonowe	330 zł/ha
		44	Wariant 8.2. Międzyplon ozimy	420 zł/ha
		45	Wariant 8.3. Międzyplon ścierniskowy	400 zł/ha
9	Pakiet 9. Strefy buforowe	46	Wariant 9.1. Utrzymanie 2-metrowych stref buforowych	44 zł/100 m.b.
		47	Wariant 9.2. Utrzymanie 5-metrowych stref buforowych	110 zł/100 m.b.
		48	Wariant 9.3. Utrzymanie 2-metrowych miedz śródpolnych	40 zł/100 m.b.
		49	Wariant 9.4. Utrzymanie 5-metrowych miedz śródpolnych	100 zł/100 m.b.

Załącznik nr 6

KOSZTY TRANSAKCYJNE I WYSOKOŚĆ MAKSYMALNEJ KWOTY PRZEZNACZONEJ NA REFUNDACJĘ TYCH KOSZTÓW

Koszty transakcyjne		Wysokość maksymalnej kwoty przeznaczanej na refundację kosztów transakcyjnych
Koszt sporządzenia dokumentacji przyrodniczej dla siedliska o powierzchni:	do 1 ha	500 zł
	powyżej 1 ha do 5 ha	1000 zł
	powyżej 5 ha do 20 ha	2000 zł
	powyżej 20 ha do 50 ha	3000 zł
	powyżej 50 ha	4000 zł

Załącznik nr 7

**WYSOKOŚĆ ZMNIEJSZEŃ PŁATNOŚCI ROLNOŚRODOWISKOWYCH DOKONYWANYCH
W RAMACH PAKIETÓW LUB WARIANTÓW**

Rodzaj uchybienia	Wysokość zmniejszenia
1	2
I. Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone	
Wariant 1.1. Zrównoważony system gospodarowania	
Nieprzestrzeganie prawidłowego doboru i następstwa roślin	100%
Brak planu nawozowego	100%
Nieprzestrzeganie planu nawozowego	50%
Przekraczanie limitów nawożenia określonych w planie nawożenia więcej niż o 10%	40%
Zastosowanie osadów ściekowych	40%
Brak koszenia lub wypasu na trwałych użytkach zielonych lub koszenie lub wypas w niewłaściwym terminie	20%
II. Pakiet 2. Rolnictwo ekologiczne	
Wszystkie warianty	
Nieodpowiednie przeznaczenie plonu	40%
Wariant 2.3. Trwałe użytki zielone (z certyfikatem zgodności) i wariant 2.4. Trwałe użytki zielone (w okresie przestawiania)	
Brak koszenia lub wypasu lub koszenie lub wypas w niewłaściwym terminie	40%
Niełożenie w stogi lub pozostawienie ściętej biomasy na łące w odpowiednim terminie	20%
Wariant 2.9. Uprawy sadownicze i jagodowe (z certyfikatem zgodności) i wariant 2.12. Pozostałe uprawy sadownicze i jagodowe (w okresie przestawiania)	
Brak wykonywania co roku zabiegów uprawowych i pielęgnacyjnych na plantacji	20%
III. Pakiet 3. Ekstensywne trwałe użytki zielone	
Wariant 3.1. Ekstensywna gospodarka na łąkach i pastwiskach	
Niewypasanie lub wypasanie w nieodpowiednim terminie	100%
Niewykoszenie lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie	100%
Wykoszenie całej powierzchni	50%

1	2
Nawożenie azotem na obszarach nawożonych przez namuły rzeczne lub przekroczenie dopuszczalnego progu nawożenia o więcej niż 10% powyżej 60 kg/ha w trakcie roku na pozostałych obszarach	40%
Zastosowanie ścieków i osadów ściekowych	40%
Zastosowanie środków ochrony roślin	40%
Przekroczenie limitu obsady zwierząt i obciążenia pastwiska	40%
Niewłaściwa technika koszenia	30%
Zastosowanie przynajmniej jednego z następujących zabiegów: przeorywanie, wałowanie, podsiew oraz włókowanie w okresie od dnia 1 kwietnia do dnia 1 września	20%
Wykonanie więcej niż 2 pokosów	20%
Niełożenie w stogi lub pozostawienie ściętej biomasy na łące w odpowiednim terminie	20%
Wykaszenie niedojadów poza określonym terminem	20%
Wapnowanie niezgodne z planem działalności rolnośrodowiskowej	20%
Niewłaściwa wysokość koszenia	10%
IV. Pakiet 4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000 i Pakiet 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000	
Wszystkie warianty	
Budowa lub rozbudowa urządzeń melioracyjnych wodnych szczegółowych tworzących system melioracji wodnych (nie dotyczy wyjątków)	60%
Zastosowanie środków ochrony roślin	40%
Zastosowanie przynajmniej jednego z następujących zabiegów: przeorywanie, wałowanie, podsiew, włókowanie w okresie od dnia 1 kwietnia do dnia 1 września	20%
Wariant 4.1. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków i wariant 5.1. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków	
Niewykoszenie lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie	100%
Niewypasanie lub wypasanie w nieodpowiednim terminie	100%
Wykoszenie całej powierzchni	50%

1	2
Zastosowanie ścieków i osadów ściekowych	40%
Nawożenie azotem na obszarach nawożonych przez namuły rzeczne lub przekroczenie dopuszczalnego progu nawożenia o więcej niż 10% powyżej 60 kg/ha w trakcie roku na pozostałych obszarach	40%
Prowadzenie prac agrotechnicznych i pielęgnacyjnych od dnia 1 kwietnia do dnia 1 sierpnia	40%
Nieprzestrzeganie wymaganego poziomu obsady zwierząt lub obciążenia pastwiska	40%
Niewłaściwa technika koszenia	30%
Niezłożenie w stogi lub pozostawienie ściętej biomasy na łące w odpowiednim terminie	20%
Wykaszenie niedojadów poza określonym terminem	20%
Niewłaściwa wysokość koszenia	10%
Wariant 4.2. Mechowiska i wariant 5.2. Mechowiska	
Niewykoszenie lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie	100%
Wykoszenie całej powierzchni niezgodnie z planem działalności rolnośrodowiskowej	50%
Zastosowanie nawożenia	40%
Wypasanie	40%
Niewłaściwa technika koszenia	30%
Niezłożenie w stogi lub pozostawienie ściętej biomasy na łące w odpowiednim terminie	20%
Niewłaściwa wysokość koszenia	10%
Wariant 4.3. Szuwary wielkoturzycowe i wariant 5.3. Szuwary wielkoturzycowe	
Niewykoszenie lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie	100%
Wykoszenie całej powierzchni niezgodnie z planem działalności rolnośrodowiskowej	50%
Nieprzestrzeganie wymaganego poziomu obsady zwierząt lub obciążenia pastwiska	40%
Zastosowanie nawożenia	40%

1	2
Wypasanie w nieodpowiednim terminie	40%
Niewłaściwa technika koszenia	30%
Niezłożenie w stogi lub pozostawienie ściętej biomasy na łące w odpowiednim terminie	20%
Niewłaściwa wysokość koszenia	10%
Wariant 4.4. Łąki trzęślicowe i selernicowe i wariant 5.4. Łąki trzęślicowe i selernicowe	
Niewykoszenie lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie	100%
Wykoszenie całej powierzchni niezgodnie z planem działalności rolnośrodowiskowej	50%
Wypasanie	40%
Zastosowanie nawożenia	40%
Niewłaściwa technika koszenia	30%
Niezłożenie w stogi lub pozostawienie ściętej biomasy na łące w odpowiednim terminie	20%
Niewłaściwa wysokość koszenia	10%
Wariant 4.5. Murawy ciepłolubne i wariant 5.5. Murawy ciepłolubne	
Niewypasanie lub wypasanie w nieodpowiednim terminie	100%
Wykoszenie całej powierzchni	50%
Nieprzestrzeganie wymaganego poziomu obsady zwierząt i obciążenia pastwiska	40%
Zastosowanie nawożenia	40%
Wykaszenie w nieodpowiednim terminie	40%
Niewłaściwa technika koszenia	30%
Wykonanie więcej niż jednego pokosu	20%
Niezłożenie w stogi lub pozostawienie ściętej biomasy na łące w odpowiednim terminie	20%
Niewłaściwa wysokość koszenia	10%

1	2
Wariant 4.6. Pónaturalne łąki wilgotne i wariant 5.6. Pónaturalne łąki wilgotne oraz wariant 4.7. Pónaturalne łąki świeże i wariant 5.7. Pónaturalne łąki świeże	
Niewykoszenie lub wykoszenie w nieodpowiednim terminie	100%
Wykoszenie całej powierzchni	50%
Wypasanie w nieodpowiednim terminie	40%
Nieprzestrzeganie wymaganego poziomu obsady zwierząt lub obciążenia pastwiska	40%
Przekroczenie dopuszczalnego progu nawożenia o więcej niż 10%	40%
Niewłaściwa technika koszenia	30%
Niezłożenie w stogi lub pozostawienie ściętej biomasy na łące w odpowiednim terminie	20%
Wykonanie więcej niż 2 pokosów	20%
Niewłaściwa wysokość koszenia	10%
Wariant 4.8. Bogate gatunkowo murawy bliźniczkowe i wariant 5.8. Bogate gatunkowo murawy bliźniczkowe	
Niewypasanie lub wypasanie w nieodpowiednim terminie	100%
Nieprzestrzeganie wymaganego poziomu obsady zwierząt lub obciążenia pastwiska	40%
Zastosowanie nawożenia	40%
Wariant 4.9. Słonorośla i wariant 5.9. Słonorośla	
Niewypasanie lub wypasanie w nieodpowiednim terminie	100%
Nieprzestrzeganie wymaganego poziomu obsady zwierząt lub obciążenia pastwiska	40%
Wykaszanie w nieodpowiednim terminie	40%
Niewłaściwa technika koszenia	30%
Wykonanie więcej niż 1 pokosu	20%
Niezastosowanie wypasu kwaterowego w przypadku licznego występowania trzciny	20%
Niezłożenie w stogi lub pozostawienie ściętej biomasy na łące w odpowiednim terminie	20%
Niewłaściwa wysokość koszenia	10%

1	2
Wariant 4.10. Użytki przyrodnicze i wariant 5.10. Użytki przyrodnicze	
Odwadnianie i wydobywania torfu w przypadku torfowisk, wydobywanie piasku i zalesienie w przypadku muraw napiaskowych, usunięcie kęp i odwadnianie w przypadku szuwarów kępowych	60%
Niestosowanie zabiegów pielęgnacyjnych	40%
Zastosowanie nawożenia	40%
Nieusunięcie odpadów	20%
V. Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie	
Wariant 6.1. Produkcja towarowa lokalnych odmian roślin uprawnych i wariant 6.2. Produkcja nasienna towarowa lokalnych odmian roślin uprawnych	
Uprawa odmian roślin innych niż dopuszczone	100%
Wariant 6.3. Produkcja nasienna na zlecenie banku genów	
Rozmnażanie nasion roślin niezgodnie z umową	100%
Nieprowadzenie dokumentacji uprawy	40%
Wariant 6.4. Sady tradycyjne	
Prowadzenie sadu niezgodnie z wymogami	100%
Niewykonanie przynajmniej jednego z podstawowych zabiegów pielęgnacyjnych	40%
Brak koszenia i usunięcia ściętej biomasy lub wypasu	20%
VI. Pakiet 8. Ochrona gleb i wód	
Wariant 8.1. Wsiewki poplonowe	
Brak wsiewki lub nieutrzymanie jej przez okres zimy	100%
Wznowienie zabiegów agrotechnicznych przed dniem 1 marca	50%
Zastosowanie ścieków i osadów ściekowych	40%
Nieprzeoranie wsiewek (nie dotyczy systemu bezorkowego)	20%
Nieuprzątanie słomy z pola po zniwach	20%

1	2
Wariant 8.2. Międzyplon ozimy	
Uprawa w plonie głównym tej samej rośliny, która była uprawiana w międzyplonie ozimym, lub formy jarej takiej rośliny	100%
Brak siewu roślin poplonowych	100%
Wznowienie zabiegów agrotechnicznych przed dniem 1 marca	50%
Zastosowanie ścieków i osadów ściekowych na międzyplon	40%
Nieprzyoranie międzyplonu (nie dotyczy systemu bezorkowego)	20%
Stosowanie pod międzyplon nawozów innych niż naturalne	20%
Spasanie w terminie innym niż w okresie wiosny	20%
Wariant 8.3. Międzyplon ścierniskowy	
Uprawa w plonie głównym tej samej rośliny, która była uprawiana w międzyplonie ścierniskowym	100%
Brak siewu roślin poplonowych	100%
Wznowienie zabiegów agrotechnicznych przed dniem 1 marca	50%
Zastosowanie ścieków i osadów ściekowych na międzyplon	40%
Nieprzyoranie międzyplonu (nie dotyczy systemu bezorkowego)	20%
Stosowanie pod międzyplon nawozów innych niż naturalne	20%
VII. Pakiet 9. Strefy buforowe	
Wszystkie warianty	
Zastosowanie nawozów lub środków ochrony roślin	100%
Utrzymanie między śródpolnej lub strefy buforowej o szerokości mniejszej co najmniej o 10% od wymaganej szerokości	50%
Niewykoszenie w terminie lub brak pielęgnacji żywoptotów	30%
Nieusunięcie biomasy w określonym terminie	20%